Kan.Dr.J.S T A N K E V I Č I U S
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS, KAIŠIADORIŲ IR VILKAVIŠKIO
VYSKUPIJŲ V A L D Y T O J A S -
K A P I T U L I N I S V I K A R A S

K A T A L I K I Š K A S I S K U L T A S

K a u n a s ,..... 1955 m.

TRUMPOS LITURGINĖS ŽINIOS

I.Dievo garbinimas

Tai,ką žmogus išgyvena viduje,stengiasi kuo nors išreikšti išorėje.Kai žmogus tiki Dievą,Jame turi vilties ir Jį myli,susidaro tokių didelių ir gausių vidinių išgyvenimų ir pergyvenimų,kurie būtinai turi iškilti ir į išorinį žmogaus gyvenimą.Veiksmai,kuriuos žmogus daro Dievo garbei, yra vadinami **k u l t u o r b a D i e v o g a r b i b i n i m u .**

Kaip reikia Dievą garbinti? Apie tai kai ką yra apreiškęs Dievas,o kitus dalykus yra nustatę patys žmonės. Dievas iš žmonių ypač reikalauja vieno dalyko:kad žmonės į savo pamaldumą ir įvairias pamaldumo praktikas įdėtų kiek galint daugiau minties ir širdies.

II.Išorinis Dievo kultas

Religiją žmogus trokšta pergyventi visa savo prigimtimi.Tai,kas slepiama tik žmogaus viduje,nėra pilnai pergyvenama.Todėl religija visais laikais yra turėjusi ir išorines apraiškas.

Kristaus gyvenimas - krikščionims gyvenimo pavyzdys. O išorinį kultą ir Jis praktikavo.Per šventes Kristus vykdavo į Jeruzalės bažnyčią ir dalyvaudavo viešose pamaldose. Dabar katalikų Bažnyčioje viešas pamaldas sudaro Šv.Mišių auka.

Visas žmogus yra sukurtas Dievo garbei.Vidiniame Dievo kulte dalyvauja tik siela.Išoriniame kulte dalyvauja ir kūnas.Kai yra vykdomas vidinis ir išorinis Dievo kultas,- Dievo garbinime turi progos dalyvauti visa žmogaus prigimtis.

Ir įvairūs žmogaus kūriniai sielą kelia prie Dievo: gražios bažnyčios,paveikslai,muzika,giedojimas.Ir visa tai yra panaudojama Dievo garbinimui.

III.Liturginiai veiksmai.

Dievą reikia garbinti ne tik dvasia,bet ir kūnu.O tam reikalinga:

1.Padoriai ir švariai apsirengti. Dievui svarbiausia yra gera žmogaus širdis.O padorus ir švarus apsirengimas žmogų labiau nuteikia maldai,Dievo garbinimui.

2.Tinkamai elgtis.Ar stovima,ar klūpoma,ar sėdima,viso tai reikia daryti rimtai.Rankas laikyti priešaky.Netinka rankas laikyti kišenėse,sudėjus ant nugaros,ar kitaip būti išsiskėtus.Kai sėdima,negalima sėdėti uždėjus koją ant kojos,ar kaip nors kitaip būti išsikraipiusiem.Bažnyčioje nedera dairytis,juokauti,sveikintis.Taip pat į bažnyčią negalima neštis maldą trukdančių daiktų:šautuvą,sporto įrankius,vestis šunį,neštis didelius čemodanus,pirkinius ir p.Jeigu kelionėje tenka užeiti į bažnyčią su kelionės našuliais,tai tais atvejais reikia atsistoti kiek galima nuošaliau.

3.Bažnyčioje išlaikyti rimtį. Į bažnyčią įeiti ir iš jos išeiti rimtai,nesikalbant ir nesistumdant.Ties didžiuoju altoriumi priklaupiama /jei nėra išstatyto Švč.Sakramento - vienu keliu;jei yra išstatytas Švč.Sakramentas - abiem keliais/ ir užimama vieta,kur laisviau.Esant bažnyčioje,negalima ant grindų spjaudyti,garsiai kosėti,kaip nors kitaip žmonėms trukdyti susitelkti.Bažnyčioje netinka žiovauti.Iš bažnyčios išeinant,negalima grūstis.

Jeigu bažnyčioje yra daugiau pamaldų,suoluose negalima sėdėti ištisą dieną.Vienose pamaldose pasėdėjus,kitose pamaldose reikia užleisti vietą kitiems pasėdėti.

4.Klūpojimas.Klūpojimu išreiškiamas nusižeminimas /prie žemės priartėjimas,savęs sumažinimas/ ir Dievui pagarba.Klaupiamės prieš Dievą,prieš Mariją,prieš šventuosius ir jų ko nors prašoma.Ir Kristus atsiklaupęs meldėsi /Luko 22,41/.Kai klūpojama,klūpojama ant abiejų kelių.Ant vieno kelio tik priklaupiama.

5.Priklaupimai. Priklaupimai yra abiem keliais ir vie-

nu keliu.Kai klaupiama a b i e m k e l i a i s ,tai pirma klaupiamasi dešine koja,paskui kaire ir palenkiama galva su pečiais.Priklaupimai abiem keliais daromi įėjus į bažnyčią;pereinant iš vienos pusės į kitą pusę tuo metu, kada altoriuje yra išstatytas Švč.Sakramentas,arba po konsekracijos iki Komunijos Šv.Mišių metu.Kai priklaupiama v i e n u k e l i u ,tai daroma dešine koja.Dešinės kojos kelias turi paliesti žemę ties viduriu kairės kojos pėdos. Kai priklaupiama vienu keliu,visas kūnas laikomas lygiai, galva nepalenkiama,nesidairoma ir neskėsčiojama rankomis /šitos taisyklės dažnai nesilaiko bažnyčios patarnautojai: zakristijonas ir berniukai,Mišių patarnautojai;tuo būdu jie duoda blogą pavyzdį visiems bažnyčioje esantiems tikintiesiems/.Vienu keliu priklaupiama prieš did.altorių pereinant iš vienos bažnyčios pusės į kitą,kai nėra išstatyto Švč.Sakramento,per paskutinę Evangeliją ir kitais liturgikos numatytais atvejais.

6.Parpuolimai. Jėzus Kristus kartais meldėsi parpuolęs ant žemės /Mato 26,39/.Bažnyčioje ir dabar kartais daromi parpuolimai:Did.Penktadienį ir Did.Šeštadienį,šventinant kunigus ir k.Šiaip jau pamaldose parpuolimai nepraktikuojami.

7.Pasilenkimai.Pasilenkiama tik galva ar ir pečiais išreiškiant nusižeminimą ir pagarbą.Palenkiama galva einant pro šalutinį altorių,pro kryžių,pro bažnyčią /vyrai,eidami pro bažnyčią,ir kepurę pakelia/.

8.Rankų laikymas.Sudėtos ir maždaug iki smakro pakeltos rankos reiškia atsidavimą ir nusižeminimą.Kai maldos metu taip sudedamos rankos,- tuo išreiškiamas atsidavimas Dievui.- Rankas sudedant,nykščiai sudaro kryžių /kairės rankos nykštis laikomas po apačia,o dešinės ant viršaus/, pirštai ištiesti ir suglausti.

Ant krūtinės kryžmai sudėtos rankos reiškia savo širdies ir norų atidavimą Dievui.Taip sudėtomis rankomis einama Komunijos.

9.Kryžiaus ženklas.Dažnai vadinamas žegnojimusi.Kry-

žiaus ženklas - krikščionių ženklas.Kristaus kryžiumi yra žmonės atpirkti.Iš to ženklo pažįstama,kas yra krikščionis. Kryžiaus ženklu krikščionys save ženklina prieš maldą ir po maldos,prieš valgant ir pavalgius,prieš kelionę,rimtesnį darbą ir t.t.

K a i p r e i k i a ž e g n o t i s ? Kairė ranka pridedama prie krūtinės ištiestais suglaustais pirštais, nykštis truputį palenkiamas;panašioje padėtyje laikoma ir dešinė ranka.Dešinę ranką keliant aukštyn,tariami žodžiai Vardan Dievo;su pirštų galais paliečiant kaktą,tariama Tėvo;ranką leidžiant prie krūtinės ir krūtinę paliečiant,tariama ir Sūnaus;ranką dedant prie kairiojo peties,sakoma ir Šventosios;dedant prie dešiniojo peties - Dvasios.Abi rankas dedant ties krūtine,sakoma,Amen.Jeigu kairėje rankoje laikoma maldaknygė - amen sakoma ranką leidžiant žemyn nuo dešiniojo peties.Kai rankos sudedamos,dešinės rankos pirštai turi būti pridedami prie kairės rankos tų pačių pirštų,o su nykščiais turi būti sudaromas kryželis - kairės rankos nykštis po apačia,o dešinės rankos iš viršaus. Žegnojantis,,rankos kėlimas aukštyn reiškia mūsų tikėjimą į Dievą;rankos leidimas žemyn - Dievo Sūnaus nužengimą ir įsikūnijimą mūsų žemėje;nuo kairiojo peties rankos vedimas ant dešiniojo peties reiškia,kad Dievo Sūnus,mus atpirkęs, dabar sėdi Dievo Tėvo dešinės garbėje.

Save ženklinant kryžiaus ženklu,reikia susitelkti ir suprasti to veiksmo prasmę;kreipti dėmesio,kad būtų padaromas taisyklingas kryžius.

Greta didžiojo kryžiaus ženklo,dar yra mažasis kryžiaus ženklas.Tais atvejais yra sulenkiami dešinės rankos pirštai,bet prie delno neprispaudžiami ir nykščiu daromas mažas kryžiaus ženklas ant krūtinės;per Evangeliją - ant kaktos,lūpų ir krūtinės.

10.Mušimasis į krūtinę.Mušimasis į krūtinę - nuodėmingumo prisipažinimas.Tai gailesčio ir nusižeminimo aktas.Mušimasis į krūtinę jau buvo praktikuojamas Kristaus laikais /Žr.Luko 18,13;23,28/.

IV.Bažnyčios tarnai

Dabar pagal nusistovėjusią tvarką,prie kiekvienos bažnyčios yra v a r g o n i n i n k a s ir z a k r i s t i j o n a s .Juodu neturi jokių šventimų,bet bažnyčioje eina svarbias ir atsakingas pareigas.

Vargonininkas.Jis vykdo muzikalinę pamaldų dalį:vargonuoja,veda bažnytinį chorą,vargonais pritaria bažnyčioje giedantiesiems,pamaldose atsakinėja kunigui.

Vargonininkas turi būti religinio gyvenimo pavyzdys; jo giesmė - malda.

Zakristijonas.Žmogus - krikščioniško gyvenimo pavyzdys;taip pat pavyzdys,kaip kitiems reikia elgtis bažnyčioje.Jis saugoja bažnyčią;saugoja Švč.Sakramentą.Zakristijonas taip pat rūpinasi,kad zakristijoje būtų švaru ir tvarkinga.Jis turi saugoti ir prižiūrėti liturginius rūbus,indus,knygas,žvakes,padargus.Jei kas sugenda,tuojau turi pranešti klebonui.

Zakristijono pareiga išmokyti vaikus Mišioms patarnauti,įpilti švęsto vandens,pasenusį pakeisti;rūpintis bažnyčios švara,tvarka.Kai bažnyčioje vyksta kokios nors pamaldos,zakristijonas turi būti apsirengęs su balta švaria komža.

Zakristijonas rūpinasi,kad būtų švarūs korporalai,palės,purifikatoriai;kad būtų šviežios ostijos,švieži komunikantai.Neturtas nepateisina apsileidimo ir dulkių.Laiku atidaro bažnyčią,paskambina varpais ir paruošia atitinkamus rūbus pamaldoms.Uždega žvakes ir patarnauja pamaldoms,jeigu nėra berniukų.Po pamaldų sutvarko rūbus,altorius.Švaros plaikymui:šlavimui,plovimui,nudulkinimui kviestinos garbingos moters ar mergaitės.

Tvarkant bažnyčią,negalima garsiai kalbėti,šūkauti,bėgioti.

V.Bažnyčios.

Bažnyčia - pašventintas trobesys,skirtas Dievo garbinimui,žmonių maldai.Žodis "bažnyčia" yra kilęs iš slavų

kalbos žodžio "božnica"- Dievo namas.

Dievas yra visur,todėl Dievą ir garbinti galima visur. Visa gamta yra Dievo šventykla.Jei oras visada būtų palankus,kitokių šventyklų ir nereikėtų. Bet ore dažnai būva lietus,vėjas,šaltis,karštis ir t.t.Trukdančios oro atmainos žmones privertė statytis šventyklas ir apsisaugoti nuo nepalankių oro atmainų.Bažnyčia visada yra vienodai pritaikyta susitelkti ir dvasioje vienytis su Dievu.

Bažnyčios vidus.Bažnyčioje svarbiausia vieta yra altorius;prieš didžiąsias duris.Aplink didįjį altorių yra aptverta vieta,vadinama prezbiterija.Tai vieta kunigams /presbiterams/ pamaldų metu.Prezbiterija bent vienu laiptu pakeliama virš bažnyčios grindų.Prezbiterija nuo bažnyčios navos atitveriama Dievo stalu.

Nava.Tai bažnyčios vidurys,pati didžioji bažnyčios vieta,skirta žmonėms pamaldų metu.Jei bažnyčia didelė,greta vidurinės navos /nava,tai nuo lot.kalbos žodžio navis - laivas/ būva dvi ar keturios šalutinės navos.Navos vienos nuo kitų atskiriamos kolonų eilėmis.

Prieangis.Vieta po vargonais.Seniau čia rinkdavosi atgailautojai ir katekumenai.Vėliau - moters po gimdymo įsivesdinti į bažnyčią /nuo to ši vieta ir buvo pavadinta bobinčium/.Prieangy pakabinamas kryžius ir švęsto vandens indas.

Zakristija.Iš abiejų pusių prezbiterijos esti du kambariai liturginiams rūbams ir indams laikyti.Čia kunigas rengiasi pamaldoms.

Choras.Virš bažnyčios prieangio yra tam tikra vieta, kur įrengiami vargonai ir kur bažnytinis choras gieda.Ta vieta yra vadinama choru.

VI.Bažnyčių gerbimas.

Jei gerbiami žmonių gyvenamieji namai,tai dar labiau reikia gerbti Dievo namai.

Bažnyčioje tarpe mūsų Švč.Sakramente pasilieka Kristus;bažnyčioje yra priimami sakramentai;bažnyčioje yra garbinamas Dievas,meldžiamasi.Todėl bažnyčioje negalima daryti

nieko,kas nesiderina su rimtimi ir pamaldumu.

Bažnyčių langai daromi tokiame aukštyje,kad pro juos negalima būtų dairytis ir kad iš lauko niekas pro langus nežiūrėtų į bažnyčią.

Kas bažnyčioje nerimtai elgiasi - padaro šventvagystės nuodėmę.

Bažnyčios išorė ir vidus turi būti užlaikoma švariai, tvarkingai,reikia laiku padaryti vidaus ir išorės remontas. Apgriuvusi,apleista ir pridulkėjusi bažnyčia rodo žmonių religinį apsileidimą.

VII.Altorius.

Kaip sena žmonija,taip seni ir aukurai - altoriai.Jau Kainas ir Abelis statė aukurus ir Dievui aukas aukojo.

Naujame Testamente Kristus save aukojo ant kryžiaus. Kryžius yra pirmasis Naujojo Testamento aukuras-altorius.

Kryžiaus aukai kartoti,tą auką toliau tęsti,Kristus įsteigė Sv.Mišių auką.Kaip tą auką vykdyti,Kristus apaštalus pamokė Paskutinėje Vakarienėje.Tą auką Kristus vykdė ant stalo.Paskutinės Vakarienės stalas-taip pat aukuras.

Po Kristaus mirties Sv.Mišių auka buvo daroma ant stalo.

Stalas ir kryžius-esminiai altoriaus dalykai.

Pirmieji krikščionys Sv.Mišių auką dažnai darydavo ant karstų.Ir dabartinių altorių stalas daromas panašus į didelį karstą.Kad altorius tikrai primintų karstą,į altorių dedama šventųjų relikvijų ties ta vieta,kur laikomos Sv.Mišios.

Kai Sv.Mišios būdavo laikomos katakombose,ten būdavo tamsu.Todėl per pamaldas būdavo deginamos vaškinės žvakės. Ir dabar per pamaldas yra deginamos vaškinės žvakės.Taip ir susidarė esminiai altoriaus dalykai:stalas panašus į karstą,šventųjų relikvijos,kryžius ir žvakės.

Laikui slenkant,altoriai buvo statomi įvairių išvaizdų.Pirmykštėje bažnyčioje buvo statoma tik po vieną altorių.Rytų bažnyčioje taip pasiliko iki šiai dienai.Vakarų

Bažnyčioje jau nuo 6 šm.didesnėse bažnyčiose vienas altorius statomas pagrindinis arba didysis,o greta didžiojo - šalutiniai,privatinėms Sv.Mišioms laikyti.

Did.altorius nuo grindų lygio pakeliamas trimis pakopomis,o šalutiniai-dviem pakopomis,arba statomi tiesiog ant grindų.

Altoriaus kryžius.Vidury altoriaus,dažniausia ant tabernaculum /ciborijos/ statomas kryžius.Kryžius turi būti tokio dydžio,kad būtų iškeltas aukščiau žvakių ir kad būtų gerai matomas ne tik kunigui,o ir bažnyčioje besimeldžiantiems žmonėms.Šalutinių altorių kryžiai turi būti mažesni už didžiojo altoriaus kryžių.

Kai išstatomas Švč.Sakramentas,kryžius nuo altoriaus nuimamas.

Altoriaus paveikslai.Kiekvienas altorius paskiriamas kurio nors šventojo-šventosios,ar kurios nors tikėjimo paslapties pagerbimui.Centrinėje altoriaus vietoje dedamas atitinkamas paveikslas ar statula./Paveikslas ar statula turi būti bažnytinės Vyriausybės aprobuoti-patvirtinti. Bažnytinė Vyriausybė neaprobuoja tokių paveikslų ar statulų,kurie skelbia klaidą ar užgauna padorumą,nusistovėjusius papročius/.

Draudžiama toje pat bažnyčioje,o ypač tame pat altoriuje kabinti du to paties šventojo paveikslus.Jei kartais kabinama,tai tik tokius,kurie pavaizduoja kitas scenas.

Šventųjų relikvijos.Į altorius dedami šventųjų kūnai, [illegible] kaulai,ar kaulų dalys.Kai statomas altorius,tos šventųjų relikvijos gaunamos iš bažnytinės Vyriausybės.

Tabernaculum arba ciborija. Bažnytėlės išvaizdos mažas namelis Švč.Sakramentui laikyti.Didesnei Švč.Sakramento pagarbai,namelio vidus pasauksuojamas,arba iškalamas šilku.Durelės užrakinamos,kad piktos valios žmonės neišniekintų Švč.Sakramento.Šių durelių raktas saugojamas Klebono.

Tabernaculum kartais vadinamas ciborija-maistine.Taip dėlto,kad čia laikomas sielų maistas.

Virš tabernaculum kartais įrengiamas sostas viešiems Švč.Sakramento išstatymams su monstrancija.Sostas įtaisomas sukamas.Iš vienos sosto pusės įtaisomas kryžius,o iš kitos-vieta monstrancijai pastatyti.

Viduje tabernaculum'o,greta Švč.Sakramento,nieko daugiau negali būti laikoma.Ant Tabernaculum'o viršaus dedamas tik kryžius.Žvakės ir gėlės turi būti dedamos greta tabernaculum'o.

Žvakidės.Greta kryžiaus,ant altoriaus turi būti bent dvi žvakidės ir žvakės.Ant didžiojo altoriaus paprastai statoma ne mažiau 6 žvakių,ant šoninių altorių 2.Jei statoma daugiau žvakių,reikia žiūrėti,kad abiejose altoriaus pusėse būtų po lygiai.- Žvakės turi ir simbolinę prasmę.Bažnyčiose vartojama šviesa vaizduoja Kristų.

Gėlių indeliai.Gėlių indeliai ir gėlės turi derintis prie altoriaus ir visos aplinkos.Gėlės negali būti statomos ant paties altoriaus /mensos/ ir ant tabernaculum'o.

Altorius puošiamas tik gyvomis gėlėmis.Netinka ant altoriaus laikyti sudžiūvusius stagarus ir visokias popierines gėles.

Gėlės ant altoriaus nededamos:advente,gavėnioje,atgailos dienomis ir gedulingose pamaldose.Gedulingose pamaldose gėlės dedamos prie katafelio ar calūno.

Tabelės.Altoriaus vidury ir šonuose pastatomos atitinkamos tabelės su reikalingiausiomis maldomis.Tos maldos yra ir mišole,bet kad nereikėtų mišolo vartinėti,tai tos maldos pastatomos kunigui prieš akis.Kai išstatomas Švč.Sakramentas ne Mišių metu,tabelės nuo altoriaus nuimamos.

Pulpitas.Mišolui padėti prietaisas.Geriausia šiam reikalui tinka medinis.Metalinis pulpitas yra sunkus ir drasko altoriaus drobules.

Lempelė.Dieną ir naktį prieš Švč.Sakramentą dega amžinoji ugnis.Deginama alyvų medžio alyva.Jei trūksta tos alyvos,deginama,kas turima.Kur yra elektra,naudojama elektra.

Amžinoji ugnis lempelėje primena gyvojo Jėzaus buvimą Švč.Sakramente.

Dievo stalas.Seniau taip buvo vadinamas pats altorius. Dabar Dievo stalu vadinama ta vieta,kur žmonėms dalinama Komunija.- Komunijos stalas yra tik altoriaus pratęsimas.

Kai statomas Dievo stalas,žiūrima,kad jis būtų gražus ir kad patogu būtų eiti Komunijos.

VIII.Liturginiai padargai.

Evangelijai skelbti,sakramentams ir įvairiems religiniams patarnavimams teikti yra reikalingi tam tikri prietaisai.Jie yra vadinami liturginiais padargais.

Sakykla.Kad visi žmonės galėtų geriau girdėti sakomus pamokslus,bažnyčioje daroma tam tikra paaukštinta vieta,sakykla vadinama.Virš sakyklos dedamas stogelis.Stogelis neleidžia balsui išsiskirstyti po visą bažnyčią-balsas banguoja žemyn ir ryškiau pasiekia žmones.Stogelio apačioje išpaišomas ar iš medžiagos padaromas karvelis-Šv.Dvasios simbolis.Sakyklos užpakalinėje dalyje padaromos dvi lentelės su 10 Dievo Įsakymų ir šonuose /kartais/ nupaišomi keturi evangelistai-iš sakyklos skelbiama Senojo ir Naujojo Įstatymo mokslas.

Krikštykla.Pirmais amžiais buvo specialūs krikštyklų nameliai-baptisterijos.Vidury krikštyklos būdavo didelis vandens rezervuaras,prie kurio būdavo prieinama akmeniniais laiptais.

Vėliau krikštyklos pradėta statyti bažnyčiose.Iš lentų padaromas tam tikras pastatas,panašus į šulinį.Ties krikštykla ant sienos pakabinamas paveikslas,vaizduojąs šv. Joną Krikštytoją,krikštijantį Jėzų Kristų.Viduje krikštyklos įtaisomas akmeninis ar metalinis indas su krikšto vandeniu.Ten pat įrengiama vieta laikyti šventiems aliejams, indeliui su druska,kempinei,rankšluosčiui,atsarginiam rūbeliui,žvakei ir t.t.

Kartais visa krikštykla aptveriama kroteliais.

Klausyklos.Klausykla-vieta išpažintims klausyti.Įrengiamas suolelis kunigui sėdėti ir sienelės su klaupkomis žmonėms prieiti.Sienelėse padaromosi skylėti langeliai,pro

kuriuos sakomos nuodėmės.

Klausyklos statomos ne bažnyčios užkampiuose,bet visiems matomoje ir lengvai prieinamoje vietoje.

Kurtiems ir ligoniams klausyklos įrengiamos zakristijoje;ar kambarėlyje už zakristijos.

Vėliavos.Vėliava-vienybės ir pergalės ženklas.

Vėliavos yra dvejopos:l i t u r g i n ė s ir p a s a u l i n ė s .

L i t u r g i n ė s vėliavos prisiuvamos prie medinės lazdelės ir paskui prikabinamos prie koto taip,kad lazdelė ir kotas sudarytų kryžių.

P a s a u l i n ė s - visu vėliavos galu prisiuvamos ar kitaip pritvirtinamos prie koto.

Altorėliai.Bažnyčioje yra senas paprotys per procesijas nešti įvairius paveikslus.Kad patogiau būtų nešti,paveikslai įtaisomi į gražius rėmus ir pritvirtinami prie staliuko.Visa tai pasidaro panašu į mažą altorėlį;Lietuvoje taip įtaisyti paveikslai altorėliais ir vadinami.Nešant aplink bažnyčią,per staliuko apačią iškišamos dvi gražios lazdelės.Už lazdelių galų paima keturi nešikai ar nešikės ir taip paveikslas aplink bažnyčią nešamas.

Baldakimas.Garbės uždangalas.Nešamas procesijose su Švč.Sakramentu,sutinkant Vyskupą ir p.Daromas iš liturginės baltos medžiagos;išsiuvinėjamas ir papuošiamas.Baldakimui nešti kampuose įtaisomos gražios lazdos.Baldakimą neša kamžomis apsivilkę rimti vyrai.

Garbės vėliava-laudata.Padaroma iš metalo.Vidury įstatomi Jėzaus ir Marijos apskriti paveikslai,o kraštuose-ilgi metaliniai spinduliai.Nešama liturginėse procesijose.

Lempos.Spalvotais stiklais lempos,įtaisomos ant ilgų kotų.Nešamos aplink baldakimą;laidotuvėse - aplink karstą.

Smilkytuvas.Jau Senojo Testamento laikais buvo vartojamas smilkytuvas.Nuo II amž.krikščionių pamaldose smilkytuvas buvo vartojamas laidotuvėse.Nuo IV amž.labai buvo pradėta rūpintis pamaldų iškilmingumu.Iškilmingumui padidinti,daugelyje pamaldų pradėta vartoti ir smilkytuvas.

Smilkoma,kas norima pagerbti.Simbolinė smilkymo prasmė-

malda.Kaip malonus smilkalų dūmai kyla aukštyn,taip ir maloni žmonių malda kyla į Dievą.

Žirandelis.Per vakarines pamaldas pagausinti šviesai ir padidinti pamaldų iškilmingumui bažnyčios vidury /kartais net keli/ įtaisomi žirandeliai arba sietynai.

Katafelis.Kelių pakopų paaukštinimas karstui padėti. Šale katafelio dar patiesiamas c a l v a r i j a s - juodos medžiagos pailgas keturkampis gabalas su mirties ženklais.Jei nėra katafelio,patiesiamas tik calvarijas,pastatomas kryžius ir prie calvarijo kampų pastatomos žvakės.Kai pamaldos laikomos už mirusį kunigą,ant calvarijo padedamas mišolas ir kielikas; jei už vyskupą- dar ir vyskupiška kepurė mitra.

Ant katafelio pakopų statomos žvakės ir dedamos gėlės. Gėlės dedamos ir aplink calvariją;gyvų gėlių puokštės dedamos ant calvarijo.

Vyskupo sostas.Nuolatinis vyskupo sostas yra katedroje, prie kurios nuolat gyvena vyskupas.Parapijų ir kitose bažnyčiose vyskupo sostas pastatomas tais atvejais,kada bažnyčią iškilmingai vizituoja vyskupas.Sostas paruošiamas Evangelijos pusėje:iškilminga kėdė su baldakimu iš viršaus.

Vargonai. Statomi ant bažnyčios priangio durų,prieš did.altorių.Tai bažnytinės muzikos instrumentas.

Vargonais pritariama giedojimui,o kai nėra kam giedoti, vargonai pavaduoja giedorius.Vargonai taip pat padidina pamaldų iškilmingumą.

IX.Liturginės vietos.

Šventorius.Vieta aplink bažnyčią.Senaisiais laikais šventoriuje buvo laidojami numirėliai.Dabar laidojamas tik vienas kitas.Šventoriuje numirėlius laidoti yra nepatogu, nes atlaidų ir procesijų metu,kai prisirenka daugiau žmonių, kapai yra mindžiojami.

Šventorius yra apsodinamas medžiais,kad pamaldų metu jame besimeldžiantiems žmonėms būtų pavėsio ir kad vėjai nedraskytų bažnyčios stogo.Šventoriuje daromos procesijos, kartais sakomi pamokslai.Prieš pamaldas ir po pamaldų čia

pailsi žmonės.

Šventoriuje negalima juokus krėsti,rūkyti,dviračiais važinėti,su sviediniu žaisti ir p.

Katalikų kapai.Tikinčiųjų žmonių laidojimo vieta.

Kapai yra šventinami vyskupo,arba jo įgalioto kunigo.

Krikščionys visada gerbdavo savo mirusius ir mirusiųjų poilsio vietą-kapus.Antkapiai puošiami,tvarkomi.

Kapų išniekinimas yra šventvagystės nuodėmė.

Kaimų kapeliai. Kur parapijos didelės ir toli parapijiniai kapai,kaimuose yra kaimų kapeliai.Daugelyje tokių kapų yra koplyčios,kuriose retkarčiais laikomos pamaldos.

Reikia rūpintis,kad kaimo kapai būtų aptverti,sutvarkyti,papuošti.

Pastaba:Katalikai savo mirusiųjų kūnų nedegina.Kaip natūraliai žmogus ateina į pasaulį,gyvena ir miršta,taip natūraliai turi grįžti į tą žemę,iš kurios yra kilęs.

Stebuklingosios vietos.Vietos,kur Dievas tikintiesiems teikia daugiau malonių,yra vadinamos stebuklingomis vietomis. Tas vietas žmonės gausiau lanko,tęn nuoširdžiau ir su didesniu tikėjimu meldžiasi,- Dievas greičiau ir išklauso.

Stebuklingų vietų yra kiekviename krašte,jų yra ir Lietuvoje:Aušros Vartai Vilniuje,Vilniaus Kalvarija Verkuose, Šiluva,Žemaičių Kalvarija,Kretingos Šv.Antanas,Kauno Arkikatedra Bazilika su Motinos Stebuklingosios,Marijos Pažaislinės paveikslais ir su Šv.Kryžium.

X.Liturginiai rūbai.

Pirmais krikščionybės amžiais per pamaldas nebuvo vartojama jokių ypatingų rūbų. Tada visi žmonės,išskiriant kareivius,dėvėjo ilgais rūbais;ilgais rūbais apsirėdžius buvo laikomos ir pamaldos.Kai pasauliečiai žmonės,patogumo sumetimais,savo rūbus pradėjo trumpinti ir keisti,Bažnyčia pamaldose paliko ilgus rūbus.Be to,tuos rūbus papuošė,padarė iškilmingus.Per pamaldas pradėta vartoti tokius rūbus,kurie atitiktų pamaldų nuotaiką,žadintų religinius jausmus.

Dabar liturginiai rūbai šventinami,- tuo jie išimami iš kasdieninio vartojimo.Liturginiai rūbai skiriami Dievo garbi-

nimui.Kas liturginius rūbus išniekina,nusikalsta šventvagystė.

XI.Liturginių rūbų spalvos.

Liturginiai metai su daugybe švenčių prieš tikinčiųjų akis pastato visą įvairų Bažnyčios gyvenimą.Kai kurios šventės ir pamaldos primena džiugias ir garbingas tiesas;kitos-skausmo,gedulo,vilties ir p.Atsižvelgiant į švenčių ir pamaldų turinį,Bažnyčia rėdosi ir atitinkamos spalvos rūbais. Liturginėse pamaldose yra vartojamos penkios spalvos:žalia, balta,raudona,violetinė ir juoda.

Žalia spalva.- vilties spalva. Liturginėse pamaldose ta spalva reiškia mūsų viltį;viltį Dievo pažadais; mūsų viltį dangaus.Žalia spalva vartojama sekmadieniais po Trijų Karalių iki Senųjų Užgavėnių sekmadienio ir nuo Sekminių iki Advento.Žalia spalva tuo metu vartojama ir šiokiadieniais, kada nėra minima kokio nors šventojo;kada nėra švenčiama jokios kitos šventės ir kada nėra laikomos gedulingos pamaldos.

Balta spalva.Reiškia nekaltumą ir džiaugsmą.Vartojama Kristaus,Marijos ir kitų šventųjų šventėse,kurie nebuvo kankiniai.Balta spalva taip pat vartojama visose pamaldose,kada tik daromi paminėjimai su Švč.Sakramentu /ne Mišių metu/; taip pat procesijose su Švč.Sakramentu,Gegužinėse,Birželinėse ir Spalių mėn.pamaldose.

Raudona spalva.Reiškia ugnį ir kraują.Vartojama Šventosios Dvasios /Sekminių ir k./šventėse ir kankinių dienose.

Violetinė /žydra/ spalva.Reiškia atgailą ir skausmą.Vartojama Advente,Gavėnioje ir pasninko-atgailos dienomis.Violetinė spalva vartojama ir atgailos procesijose.

Juoda spalva.Reiškia liūdesį ir gedulą.Vartojama Did. Penktadienį,Vėlinėse,pamaldose už mirusius,laidotuvėse.

XII.Kunigo liturginiai rūbai.

Kai kurie liturginiai rūbai yra bendri kunigui,vyskupui,dijakonui ir subdijakonui,o kiti skirtingi.Humeralas,alba,juosta,komža,biretas yra bendri visiems.Pradėsime nuo tų,

kuriuos vartoja kunigas.

Pastaba.Pusiau prie liturginių,pusiau prie uniforminių rūbų priklauso sutana.Sutana - ilgas juodas rūbas.Seniau šis rūbas buvo kunigų uniformos rūbas.Kaip uniformos rūbą daugelyje kraštų ir dabar kunigai dėvi.Bet pamažu šis rūbas tampa vien liturginiu rūbu.Yra reikalaujama,kad kunigai,vilkdamiesi kitais liturginiais rūbais,pirmiausiai apsivilktų sutana.

Humerolas /antpetinė/. Balta keturkampė lininė ar kanapinė skarelė,uždedama ant pečių.Seniau panašia skarele kunigas pridengdavo kaklą nuo šalčio.Dabar pridengiami juodi drabužiai apie kaklą.

Alba.Baltas ilgas ir platus lininis ar kanapinis rūbas. Puošiamas įvairiais išsiuvinėjimais.Išsiuvinėjimai ir marginiai gali būti ir ne lininiai.

Balta alba reiškia sielos nekaltumą.Vartojama Mišiose ir kitose iškilmingose pamaldose.

Juosta.Susijuosiama alba.Alba paprastai siuvama tokio ilgumo,kad jos ilgio pakaktų visokio dydžio kunigams.Susijuosiant ,kiek per ilga,pakeliama ir,susijuosus pati alba gražiau stovi.Liturgika juostos spalvos nenustato.Dažniausiai vartojama balta juosta;jei spalvota-derinamasi prie arnoto spalvos.

Juostos galai pagražinami kutais.

Manipulis-apirankė.Nešiojama ant kairės rankos.Seniau buvo vartojamas baltas rankšluostis prakaitui nusišluostyti. Vėliau tas rankšluostis pradėta pagražinti ir pagaliau virto tik papuošalu.Dabar manipulis daromas tokios pat medžiagos kaip ir arnotas.Jis yra panašus į stulą,tik daug mažesnis.

Stula.Kunigiškosios valdžios ženklas.Siuvamas iš liturginės medžiagos.Dedama ant kaklo ir galai nuleidžiami.Mišiose sukryžiuojama ant krūtinės.Gali būti papuošta įvairiais išsiuvinėjimais.

Arnotas.Gražiausiai išpuoštas viršutinis rūbas,su kuriuo kunigas apsivelka laikydamas Mišias.Nuleidžiamas ant pečių ir ant krūtinės.

Kapa.Seniau buvo panaši į arnotą,tik su gaubtuvu užpakaly /nuo lietaus/.Senovėje toks rūbas buvo vartojama nuo lietaus /pluviale/.Dabar-ilgas ir platus iškilmių apdaras.Su kapa laikomi mišparai,daromos procesijos,laidojami numirėliai.

Kamža.Tai sutrumpinta alba.Kamža kunigas užsivelka eidamas išpažinčių klausyti,Komunijos dalinti,pas ligonius vykdamas ir kitas paprastesnes kunigiškas pareigas eidamas.Kamžomis apsivelka ir pamaldų patarnautojai.

Biretas.Kampuota liturginė kunigų kepurė.Lietuvoje vartojama beveik tik laidotuvėse.

Veliumas.Šilkinės medžiagos gražiai išsiuvinėtas apdangalas.Juo apdengiami kunigo pečiai laiminant su Švč.Sakramentu.Veliumo kraštais imama monstrancija ar komuninė laiminant.

Dijakono ir subdijakono rūbai.Iškilmingai tarnaudami Mišioms ar kitoms pamaldoms,dijakonas ir subdijakonas ant albos velkasi jiems skirtais liturginiais rūbais.Dijakonas velkasi d a l m a t i k a .Dalmatika panaši į arnotą,tik su trumpomis rankovėmis.Subdijakonas dėvi t u n i k a .Šiais laikais tunika niekuo nesiskiria nuo dalmatikos.

Vyskupo rūbai.Vyskupas iškilmingų Mišių metu velkasi tunika,dalmatika ir ant viršaus arnota.Kad vyskupas turi visus kunigystės laipsnius,tai pamaldose dėvi ir visų laipsnių rūbais.Be to,dar yra specialūs vyskupo rūbai.

Mitra arba infula - vyskupo kepurė.Viršus tos kepurės yra smailas ir perskeltas;priešaky kryželis;užpakaly du kaspinai.Daroma iš liturginės medžiagos.

Pastoralas.Vyskupiška lazda;vyskupiškos valdžios ženklas.

Vyskupiškas kryžius.Pakabinamas ant grandinėlės ir nešiojamas ant krūtinės.

Vyskupo žiedas.Nešiojamas ant bevardžio dešinės rankos piršto.Vyskupo žiedas yra daromas su Šventųjų relikvijomis. Žiedo dėvėjimas reiškia vyskupo susijungimą su vyskupija.

Vyskupo pirštinės.Šilkinės medžiagos;dėvimos pamaldų metu ir pamaldų spalvos.

Pijusė. Maža violetinė vyskupo kepuraitė.

Kitų laipsnių rūbai.

P a l i j u s .Arkivyskupo papuošalas.Seniau buvo aukščiausių valdininkų garbės apsiaustas.Dabar-baltų vilmų trijų pirštų pločio juostelė su 6 juodais kryžiukais;kilpom sujungta,su galiukais iš priekio ir iš užpakalio.Daromas iš popiežiaus palaimintų avinėlių vilmų.Palijus primena ganytojo pareigą ieškoti avelių.Nešiojamas tik laike Mišių.Arkivyskupui mirus,palaidojamas ir palijus.Naujas arkivyskupas iš popiežiaus gauna ir naują palijų.

Kardinolo skrybėlė.Raudona plačiais bryliais skrybėlė-kardinolo garbės ženklas.

Tijara.Iškilminga trijų vainikų popiežiaus kepurė.

XIII.Liturginiai indai.

Religiniam kultui atlikinėti yra reikalingi tam tikri indai.Jie vadinami liturginiais indais.Liturginiai indai yra dvejopi:e u c h a r i s t i n i e i ir p a p r a s t i e j i .Eucharistiniais yra vadinami tie,kurie betarpiškai liečia Eucharistiją/Švč.Sakramentą/;paprastieji,kurie tiesioginiai Eucharistijos neliečia.

Eucharistiniai indai.

Taurė/kielikas/. Mišių indas,kuriame konsekruojamas vynas./Ir Kristus Paskutinėje Vakarienėje taurę vartojo/.Taurės viršus sudaro indelį apačia-kotelis su praplatinimu į apačią,kad būtų galima pastatyti-taurės kojelę.Taurė daroma iš aukso ar sidabro,ar kito nerūdyjančio metalo.Taurės vidus visada turi būti paauksuotas./Atrodo,kad auksinių kielių-taurių Lietuvoje visiškai nėra/.Taurės išorinė dalis įvairiais būdais papuošiama.

Tikintieji nesigaili,kad dėl Kristaus jų taurės būtų brangios ir gražios.

Patena.Lėkštelė ostijai padėti.Daroma iš tokios pat medžiagos,kaip ir taurė;ir patena paauksuojama.

Seniau iš patenos buvo dalinama Komunija.Kur nėra komuninės,ir dabar Komunija dalinama iš patenos.

Laikant Mišias,prie taurės su patena dar vartojami sekantieji apdarai:

Purifikatorius.Mažas lininis ar kanapinis rankšluostėlis taurei,lūpoms ir pirštams nusišluostyti.Viduj išsiuvinė-

jamas mažas kryželis.

Palė.Keturkampis lininės ar kanapinės medžiagos taurės uždangalėlis.Kad nesudribtų,į vidurį įdedama kartono.

Korporalas. Keturkampė lininė ar kanapinė staltiesėlė, ant kurios per Mišias statoma taurė ir dedama ostija.Korporalu vadinama delto,kad ant jos dedamas Kristaus kūnas,lotyniškai vadinamas corpus.

Kaip nuo altoriaus nuimamas,sulankstomas devyniais kvadratais.Taip sulankstytas nesusiglamžo ir mažiau užima vietos.

Bursa.Liturginės medžiagos kietais šonais maišelis korporalui įdėti.Bursa yra vartojama važiuojant pas ligonį.Ši pastaroji yra daugiau pagrąžinta ir su kaspinėliais prie kampų pasikabinti prie krūtinės.Kai kunigas vyksta pas ligonį,į bursą įdeda Švč.Sakramentą ir šventus aliejus.

Veliumas.Keturkampis liturginės medžiagos taurės uždangalas.Vidury to uždangalo yra išsiuvinėjamas kryželis.Kai einama iš zakristijos prie altoriaus,tuo uždangalu apdengiama taurė.

Komuninė.Didelė užvožiama taurė Komunijai laikyti.Kartais dar apvelkama šilkiniu apvalkaliu.

Monstrancija. Iškilmingas indas viešam Švč.Sakramento pagarbinimui:procesijose,pamaldose,adoracijose,palaiminimuose.

Monstrancijų yra įvairių išvaizdų ir stilių.

Monstrancijos viršus paprastai baigiasi mažu kryželiu. Ostija dedama į mėnulio išvaizdos indelį,melkizedeku vadinamą,įdedama į monstrancijos vidurį ir pridengiama stiklinėmis durelėmis,kad būtų matoma.

Šaukštelis.Laikant Mišias,su mažu šaukšteliu į taurę įpilama atatinkamas kiekis vandens.

Viatikinė.Mažas indelis,panašus į pateną.Į tą indelį įdedama Komunija/viatikas/ einant pas ligonį.

Indelis pirštams plauti.Altoriuje,kur yra Švč.Sakramentas,prie tabernaculum iš dešinės pusės yra mažas indelis su vandeniu ir purifikatorium.Kai dalinama Komunija,nuplaunami pirštai ir į purifikatorių nusišluostoma.

Paprastieji liturginiai indai.

Pacifikalas.Metalinis indas,panašus į monstranciją. Šiame inde laikomos šventųjų relikvijos.Dėl to šis indas ir vadinamas relikvijoriumi.

Smilkytuvas. Metalinis katilėlis su pakeliamu viršeliu ir grandinėlėmis smilkalams deginti.Smilkalas laikomas indelyje,panašiame į laivelį,vadinamame smilkaline.

Vandeninė. Indas švęstam vandeniui laikyti ir nešioti per pašlakstymą.Šlakstymas atliekamas šlakstytuvu.

Asotėlis vynui ir vandeniui ir jiems lėkštelė.Stikliniai ar metaliniai indeliai vynui ir vandeniui šv.Mišių aukoje.Asoteliai-indeliai statomi ant lėkštelės.Plaunant rankas,ant tos lėkštelės ar specialaus indo nupilamas vanduo.

Aliejinės.Indai laikyti šventiems aliejams,vartojamiems prie Krikšto ir teikiant Paskutinį Patepimą.

Liturginių indų gerbimas.Liturginiai indai yra išimami iš kasdieninio vartojimo;laikomi didelėje pagarboje.Eucharistinių indų negalima liesti neturintiems šventimų.Reikale - tik vyskupas gali suteikti leidimą liesti pašventintus indus.

Kas liturginius indus išniekina,nusideda šventvagyste.

XIV.Liturginės knygos ir kalba

Liturginės knygos.Liturginėse knygose yra nurodymai, kaip kokias pamaldas laikyti,kokias maldas kalbėti,kokias giesmes giedoti ir kaip giedoti.

Liturgines knygas redaguoja ir leidžia bažnytinė Vyriausybė.

Mišiolas.Knyga,kurioje surašyti nurodymai,kaip reikia aukoti Mišių auką,bendrosios Mišių maldos ir kiekvienai metų dienai skirtos Mišios.Gedulingoms Mišios dar yra specialus plonesnis mišiolas.

Ritualas.Apeigų ir įvairių šventinimų knyga.Čia surašytos sakramentų,sakramentalijų ir įvairių šventinimų apeigos ir maldos.

Pontifikalas.Vyskupo atliekamų apeigų ir maldų knyga.

Brevijorius.Kunigiškų maldų knyga.

Giesmynas/Cantionale/.Liturginių giesmių ir tų giesmių

gaidų knyga.

Evangelijos.Sekmadieniams ir šventadieniams Evangelijų ištraukų knyga.

Liturginė kalba. Pirmaisiais Krikščionybės amžiais į kalbą nebuvo kreipiama dėmesio:kaip kur buvo kalbama,tokia kalba ir paaldos buvo laikomos.Ilgainiui pradėta apsistoti prie lotynų ~~xxkxx~~ ir graikų kalbų,nes anais laikais tos kalbos labiausia buvo paplitusios.Kai vietoj lotynų ir graikų kalbų žmonės pradėjo kalbėti kitomis naujomis kalbomis, Bažnyčia pasiliko prie pirmykščių kalbų.Dar vėliau:Rytų Bažnyčioje apsistota daugiau prie graikų kalbos ir į liturgiką vis įvedamos naujos kalbos,o Vakarų Bažnyčioje buvo pasilikta prie lotynų kalbos.

Vakarų Bažnyčia savo liturgine kalba vartoja lotynų kalbą dėl sekančių priežasčių.

1.Lengviau yra palaikyti tikėjimo vienybę.Kur tik katalikas nuvyksta,visur randa tą pačią kalbą;visur pamaldose jaučiasi kaip namie;visur tos pačios apeigos,visur ta pati kalba.

2.Lotynų kalba neskeičia,todėl lengviau išlaikyti tą pačią prasmę.Gyvosios kalbos nuolat keičiasi;ir žodžių prasmė ilgainiui darosi ne ta pati.Jei liturgikoje būtų vartojama gyvoji kalba,kaitaliojimams nebūtų galo,o tuo pat ir pasidarytų sunku išlaikyti tą pačią prasmę.

3.Negyva kalba-neutrali kalba.Tuo būdu darosi lengviau įtikti visoms tautoms.Jei dabar daug ginčų pasitaiko dėl giedojimo ir pamokslų,tai dar daugiau jų būtų dėl liturginės kalbos.

XV.Dievo kultas ir grožis

Dievas yra amžinoji tiesa,amžinasis gėris,amžinasis grožis.Visa,kas tik gražu,iš Dievo išeina,į Dievą ir grįžta. Taip pat visa,kas tik gražu,žmogų pakelia ir artina į Dievą.

Religinis gyvenimas-pilnutinis žmogaus gyvenimas.Žmogaus siela per tiesą,gėrį ir grožį keliauja į Dievą.Bažnyčia,savo tikslo siekdama /žmones vesti į Dievą/,tuos tris elementus ir vartoja:skelbia žmonėms amžinąsias tiesas;skatina žmones į

gerumą ir prieš jų akis stato amžinąjį gėrį;žmones skatina siekti tobulo grožio.

Bažnyčių didingumas ir gražumas turi pavaizduoti Tą, Kuris yra Visagalis ir absoliutus grožis.

Katalikų bažnyčios yra ne tik maldos vietos,bet ir Dievo garbei skirti pastatai.Dievo garbei žmonės nieko nesigaili.Bažnyčias statant yra rūpinamasi ne tik tuo,kad bažnyčios būtų talpios ir patogios,bet ir tuo,kad jos išreikštų religines tiesas ir pavaizduotų dangų.Bažnyčioje pasireiškiąs grožis žmones kildina ir artina į Dievą.

Bažnytinis giedojimas.Giedojime žmogus sugeba išlieti daugiau savęs,todėl ir sakoma:kas gieda,dvigubai meldžiasi. Giedojimu visais laikais žmonės reiškė savo įsitikinimus ir jausmus. Po Paskutinės Vakarienės Kristus su apaštalais gieda giesmę /Mato 26,30/.Krikščioniškose pamaldose visada buvo giedama.Bažnyčios Tėvai rūpinasi religiniu giedojimu ir tą giedojimą tvarko,tobulina.Bažnytiniam giedojimui rašomos specialios gaidos-gregorianiškas choralas.

Seniausiais laikais gieda visa bažnyčia;tik vėliau atsiranda chorai.Bažnytinį giedojimą papildo specialus bažnytinės muzikos instrumentas - vargonai.

Bažnytinė muzika.Giedojimui pritarti,sustiprinti ir išlyginti yra vartojama bažnytinė muzika. Pradžioje tam tikslui buvo organizuojami įvairūs orkestrai,o vėliau juos pakeitė vargonai.Vargonai - specialus bažnytinės muzikos instrumentas.Vargonų muzika pamaldoms teikia iškilmingumo ir lengvina giedojimą.

Varpai.Padidinti procesijų iškilmingumą,raginti žmones į pamaldas yra vartojami varpai.

Varpai krikštijami.Krikštijant,varpui duodamas kurio nors šventojo vardas ir krikštu jie paskiriami Dievo tarnybai.

Bažynčiose tris kartus kasdien skambinama varpais raginant pasimelsti:rytą,per pietus ir vakare.Skambinant,tikintieji kalba Viešpaties Angelas.

Varpai gaudžia,kai miršta parapijietis;taip pat kai parapijietis lydimas į kapus.

Varpeliai.Mišiose ir per įvairius palaiminimus skambinama mažais varpeliais.

Varpelis yra vartojamas ir vykstant pas ligonį.

XVI.Šv.Mišių auka

Kai žmogus tiki į Dievą ir Jį myli,tuos vidinius pergyvenimus nori kuo nors išreikšti.Tai darydamas,žmogus meldžiasi,Dievui ką nors aukoja.Visose senovės religijose buvo daromos aukos.Jau žiloje senovėje žmonės statydavo aukurus ir degindavo Dievui ar dievams aukas.Pradžioje aukas darydavo kiekvienas žmogus atskirai;paskui tai darydavo šeimos vyresnieji,o dar veliau aukas darydavo specialiai šiam reikalui paskirti žmonės,dvasininkais-kunigais vadinami.Žydų tautoje pats Dievas aukoms daryti paskyrė Aaroną ir jo sūnus.Paskui toje tautoje kunigais,aukų darytojais,galėjo būti asmens tik iš Aarono giminės.

Senasis Testamentas žmoniją atvedė į Naująjį Testamentą.Naujojo Testamento religijoje Kristus taip pat paliko auką.Krikščioniškosios religijos auka yra Kristaus auka.Kristaus kryžiaus aukoje buvo įkurtas ir Naujasis Testamentas.

Kryžiaus aukoje Dievui aukojamas Kristus.Kristus norėjo,kad kryžiaus auka Bažnyčioje nesiliautų.Ketvirtadienį prieš mirdamas duoną ir vyną pavertė savo kūnu ir krauju,kuris ant kryžiaus turėjo būti paaukotas ir davė valgyti apaštalams.Tai buvo auka.Kristus apaštalams liepė,kad ta auka būtų kartojama:"Tai darykite mano atminimui"/Luko 22,19/. Apaštalai ir jų įpėdiniai Kristaus paliepimo klausė.Nuo pat Krikščionybės pradžios buvo pradėta vykdyti ši auka ir tebevykdoma mūsų dienomis.Aukos branduolys ilgainiui buvo papuoštas įvairiomis apeigomis,maldomis,Evangelijos skelbimu, giesmėmis.Tą auką dabar vadiname Šv.Mišiomis.Šv.Mišių aukoje Dievui yra aukojama tas pats Kristus,tik nekruvinu būdu.

Šv.Mišių dalys:Mišių apeigos ir maldos yra paskirstytos į 5 dalis:įžangą /pradžią/,aukojimą,konsekravimą,Komuniją ir pabaigą.Aukojimas,konsekravimas ir Komunija sudaro Mišių branduolį.Įžanga ir pabaiga yra pridedamosios dalys.Jei kas dėl svarbios priežasties įžanginę dalį ar pabaigą apleistų,

tai dar skaitytųsi,kad jis Mišių aukoje dalyvavo.

Įžanginė Šv.Mišių dalis

Šv.Mišios pradedamos prie altoriaus laiptų kryžiaus ženklu.Pradedama kryžiumi,nes Mišios yra kryžiaus aukos pakartojimas.Ir toliau Mišiose kryžiuas yra kartojamas daug kartų.

Pirmoji Mišių malda yra 42 psalmė:"Teisk mane,o Dieve, ir gink mano bylą nuo nešventos giminės:gelbėk mane nuo neteisaus ir klastingo žmogaus.Nes tu,o Dieve,mano stiprybė..." Lietuvoje tos psalmės ir tolimesnių maldų turinys išreiškiamas giesme "Pulkim ant kelių".

Kas aukoja Mišių auką,turi būti nekaltas.Todėl,atkalbėjus 42 psalmę,kalbama visuotinė išpažintis,Confiteor,prisimenamos kaltybės,už jas gailimasi,maldaujamas Dievas,kad pasigailėtų ir atleistų.Visuotinę išpažintį pakaitomis kalba kunigas ir žmobės /už žmones kalba Mišių patarnautojas/.

Po visuotinės išpažinties kunigas žengia prie altoriaus ir bučiuodamas pagerbia altoriuje esančias šventųjų relikvijas.Paskui eina į kairę altoriaus pusę ir kalba įžanginę Mišių dalį.Vėl grįžta į altoriaus vidurį ir,pakaitomis su patarnautoju,kalba Kyrie eleison -Viešpatie,pasigailėk! Kristau,pasigailėk! Viešpatie,pasigailėk! Maldaujamas Dievas,kad būtų gailestingas mums,žmonėms nusidėjėliams.

Gloria in excelsis Deo - Garbė Dievui aukštybėse! /Išleidžiama gedulingose Mišiose,Advente,Gavėnioje ir vigilijose/.Viešas Dievo pagarbinimas.Tikintieji,kartu su kunigu , ryžtasi visą savo gyvenimą skirti Dievo garbei.

Dominus vobiscum - Viešpats su jumis.Tai krikščioniškas pasisveikinimas.Tuo pasisveikinimu maldaujama,kad Dievas visada būtų su ~~mumis~~ mumis,kad mūsų niekada neapleistų;taip pat ryžtamasi ir iš savo pusės Dievo niekada neapleisti.

Oremus - melskimės.Kunigas žmonių maldavimus perduoda Dievui per Jėzų Kristų.

Pasimeldus,skaitoma lekcija arba epistola /laiškas/. Dažnausia būva ištrauka iš Apaštalų laiškų,arba Senojo Testamento pranašų knygų.- Perskaičius lekciją,dar skaitomos trumpos maldelės ir knyga pernešama į dešinę altoriaus pusę.

Ten pereina kunigas ir iškilmingai skaitoma ar giedama Evangelija.Evangeliją giedant ar skaitant,visi žmonės atsistoja /tuo išreiškiama Evangelijai pagarba/ ir save ženklina trimis mažais kryžiaus ženklais /kaktą,lūpas ir krūtinę/.Tie trys kryžiaus ženklai reiškia:tikiu,išpažįstu ir širdimi priimu skelbiamą Evangeliją.Evangelijos metu klausomasi Evangelijos žodžių arba galvojama:ar aš gerai suprantu tikėjimo tiesas ir ar taip gyvenu,kaip tikėjimas reikalauja

Po Evangelijos /sekmadieniais ir šventadieniais/ ta pati Evangelija perskaitoma iš sakyklos ir sakomas pamokslas.

Bažnyčioje sakomi pamokslai - tai religinio gyvenimo mokykla.Pamokslus sakė Kristus ir apaštalams liepė sakyti pamokslus.Pamokslai ir dabar bažnyčiose sakomi.

Evangelija ir pamokslu yra baigiama įžanginė Mišių dalis.Pirmykštėje Bažnyčioje iki pamokslo /imtinai/ dalyvaudavo ne tik tikintieji,bet ir katekumenai ar atgailautojai. Po Evangelijos ir pamokslo bažnyčioje pasilikdavo tik tikintieji.

AUKOJIMAS

Po Evangelijos ir pamokslo tikintieji išpažįsta savo tikėjimą.Kalbama ar giedama "Credo-Tikiu"./Paprastomis dienomis ir gedulingose Mišiose Credo nekalbama/.

Atkalbėjus Credo,prasideda tikroji auka.Senovėje visi dalyvaują Mišių aukoje nešdavo ant altoriaus ką nors pasaukoti.Ir dabar kai kuriose kaimo koplytėlėse žmonės neša savo aukas prie altoriaus.Dalis aukų būdavo skiriama konsekracijai,o kita-agapei ir bažnyčios tarnų pragyvenimui /Agapė -po Mišių įvykstą pusryčiai/.Dabar žmonės dažniausiai prie altoriaus savo aukų neneša,bet,kunigą prašydami jo intencija atlaikyti Mišias,ta proga duoda kunigui auką. Bažnyčios ir bažnyčios tarnų išlaikymui Mišių metu šventomis dienomis renkamos aukos.Dabar duoną prie altoriaus atsineša pats kunigas,o vyną atneša Mišių patarnautojas.

Vykdant aukojimą,yra nudengiama taurė,paimama patena su ostija /duona/,pakeliama ir kalbamos aukojimo maldos:

"Priimk,Šventasis Tėve,visagalis amžinasis Dieve,šią be dėmės ostiją..."Pradedant aukojimą,Mišiose pirmą kartą skambinama skambučiu.Po duonos aukojimo,daromas vyno aukojimas. Kunigas į taurę pila vyno ir truputį vandens.Įpylimas vandens reiškia susijungimą Kristaus asmenyje dviejų prigimčių: dieviškos ir žmogiškos.Paskui kunigas taurę pakelia kiek aukščiau ir visų žmonių vardu kalba vyno aukojimo maldą: "Aukojame Tau,Viešpatie,išganymo taurę,prašydami tavo gerumo,kad meiliu kvapu patiktų tavo dieviškosios Dievybės akivaizdoje už mūsų ir viso pasaulio išganymą.Amen".

Seniau,skirstant žmonių suneštas aukas,kunigas susitepdavo rankas ir jas plaudavo.Dabar,aukojant,rankos nesutepamos,bet rankų plovimo apeiga vistiek pasiliko.Rankų plovimu dabar primenama,kad tas,kuris aukoja šią auką,ir pats turi būti nekaltas.Rankas nuplovęs,kunigas dar kartą maldauja Švč.Trejybę,kad maloniai priimtų auką,daromą Jo garbei,šventųjų šlovei ir mūsų labui ir kreipiasi į žmones:"Melskitės, broliai,kad mano ir jūsų auka būtų maloni visagaliui Dievui Tėvui".

Kiek pasimeldęs tyliai,savo maldą kunigas baigia iškilminga giesme,vadinama prefacija.Prefacija - iškilmingas paraginimas susitelkti ir pamaldumą sužadinti,minint visas Dievo teikiamas žmogui malones.Prefacija baigiama kartojant tris kartus:Sanctus,sanctus,sanctus - Šventas,šventas,šventas.Yra jungiamasi su angelų choru ir einama į giliausias tikėjimo paslaptis.

KONSEKRACIJA

Tai pati svarbiausioji Mišių dalis.Auka jau paruošta, o dabar įvyksta tikrasis aukojimas;Kristaus paaukojimas.

Per "Sanctus" patarnautojas skambina varpeliu /9 kartus.3x3-9/.Kunigas dar kartą maldauja Dievą,kad priimtų tą Mišių auką už Bažnyčią,už popiežių,už vyskupus,už tuos,kurių intencija Mišios laikomos,už visus bažnyčioje susirinkusius."Atmink,Viešpatie,savo tarnus ir tarnaites N.N. ir visus čia esančius,kurių tikėjimą tu pažįsti ir kurių pamaldumas tau žinomas,už kuriuos tau aukojame,arba kurie tau šią

garbės auką aukoja už save ir visus saviškius:išvaduoti savo sieloms,savo išganymo ir laimės vilčiai,ir tau,amžinajam, gyvajam ir tikrajam Dievui,atneša mano troškimus".

Prisiminęs Dievo Gimdytoją,apaštalus,pirmuosius Bažnyčios kankinius,ištiesia rankas ant ostijos ir taurės,kaip kad buvo tiesiamos rankos Senam Testamente ant aukų,kalba maldą:"Todėl meldžiame tave,mūsų Viešpatie,kad šitą priklausomybės ir tavo žmonių auką maloningai priimtumei,o mūsų dienas teikis savo taikoje sutvarkyti,išvaduoti mus iš amžinojo pasmerkimo ir prisikirti prie savo išrinktųjų skaičiaus".

Pati konsekracija.Tai iškilmingiausias ir svarbiausias momentas Mišiose.Nutyla vargonai,liaujasi giesmės,visi žmonės suklaupia,paskęsta giliausioje tyloje.Nors kai kam ir labai sunku,visi susilaiko nuo kostėjimo,nuo šnypštimo ir visokio čežėjimo.Vyksta didelis dalykas:Kristus nužengia ant altoriaus tarp besimeldžiančių žmonių.Daugelyje bažnyčių tuo momentu skamba ne tik varpeliai,bet ir didieji bažnyčios varpai.

Kunigas Šventojo Rašto žodžiais primena Paskutinės Vakarienės metu ištartus Kristaus žodžius:Kaip Kristus ėmė duoną ir t.t.Ir pats kunigas ima duoną-ostiją,kelia akis į kryžių,duoną laimina ir taria Kristaus ištartus žodžius:"Imkite ir valgykite iš jos visi,nes tai mano Kunas".Tuos žodžius ištarus,duona pavirsta Kristum.Kunigas priklaupimu pagarbina Kristų ir pakelia aukštyn parodyti žmonėms /Mišių patarnautojas tuo metu skambina/.Pakeliant ostiją,žmonės truputį pakelia galvas,pažvelgia į ostiją ir mažu pasilenkimu Kristų pagarbina.Taip pat elgiamasi ir taurės pakėlimo metu.

Po ostijos pakėlimo,kunigas ima taurę su vynu ir laimina tardamas:"Tuo pačiu būdu,kai jau buvo pavakarieniauta, imdamas ir šią šviesiausiąją Taurę į savo šventas ir garbingas rankas,taip pat tau dėkodamas,palaimino ir davė savo mokiniams,tardamas:imkite ir gerkite iš jos visi,nes tai čia mano Kraujo,naujosios ir amžinosios sandoros.Taurė.tikėjimo paslaptis:šis kraujas už jus ir už daugelį bus išlietas nuodėmės atleisti".- Tarnas skambina,kunigas vėl priklaupimu pagarbina Kristų ir pakelia žmonėms pagarbinti.

Po pakėlimo - vėl tylios maldos ir mirusiųjų prisiminimas:"Atmink taip gi,Viešpatie,savo tarnus ir tarnaites NN., kurie prieš mus su tikėjimo ženklu nuėjo ir ilsisi ramybėje"/Čia prisimenami mirusieji,už kuriuos aukojama Mišių auka.Prisiminus,už juos meldžiamasi/:"Meldžiame,Viešpatie,suteik jiems ir visiems,kurie ilsisi Kristuje,atilsio,šviesos ir ramybės vietą".Taip pat maldaujama,kad Dievas ir mus atsimintų.

Šią Mišių dalį baigiant,kunigas ima ostiją ir su ja virš taurės daro penkis kryžiaus ženklus tardamas:"Per jį, ir su juo,ir jame tau,Dieve,visagalis Tėve,Šventosios Dvasios vienybėje įvyksta visa šlovė ir garbė.Per visus amžių amžius.Amen".Kunigui tai kalbant,Mišių patarnautojas varpeliu devynis kartus skambina.Po to kunigas rengiasi priimti Komuniją.

KOMUNIJA

Rengiantis priimti Komuniją,kalbama Tėve mūsų.Šioje maldoje telpa ir Dievo garbinimas ir žmogaus sielos ir jo kūno reikalai.Paskui kunigas laužo ostiją į tris dalis ir vieną dalelę įleidžia taurėn.Prieš pat Komuniją priimant, tris kartus skambinama kalbama:"Dievo Avinėli,kuris naikini pasaulio nuodėmes,pasigailėk mūsų...duok mums ramybę ir kitas maldas prieš Komuniją.Paėmęs Komuniją į kairę ranką su dešine ranka mušdamasis į krūtinę,kalba:"Viešpatie,aš nevertas,kad tu įeitum po mano stogu,bet tark tiktai žodį, ir mano siela pasveiks".Priėmęs Komuniją duonos pavidalu, panašiu būdu priima ir vyno pavidalu.Po Komunijos išplauna ir iššluosto taurę,ją sutvarko,uždengia ir kalba maldas po Komunijos.

Jei yra einančių prie Komunijos,tai kunigas,priėmęs Komuniją,Komuniją dalina ir žmonėms.

Šv.Mišių pabaiga

Mišias baigdamas,kunigas dar kartą sveikina žmones Dominus vobiscum,kalba Mišių pabaigos maldas ir skelbia Mišių

pabaigą tardamas:Ite,missa est - Eikite,jau po Mišių.Žmones šv̆č.Trejybės vardu palaimina ir skaito šv.Jono Evangelijos pradžią apie Kristaus įsikūnijimą.

Kai Mišios yra su violetiniu arnotu,vietoj "ite,missa est",sakoma:Benedicamus Domino - Laiminkime Viešpatį.Seniau tomis dienomis po Mišių tuoj būdavo Mišparai ir žmonės būdavo raginami pasilikti Mišparams.

Gedulingose Mišiose sakoma:Requiescant in pace - Teilsisi ramybėje.

Kaip elgtis Mišių metu

Mišios vertingiausias dievotumo pasireiškimas,todėl jose reikia rimtai ir tvarkingai elgtis;reikia dalyvauti ne tik kūnu,bet ir dvasia.

Suskambinus,kunigui einant šv.Mišių laikyti,visi sustoja.Stovi,kol kunigas sutvarko taurę ir knygą.Kai kunigas nulipa prie altoriaus laiptų ir pradeda įžangines maldas,visi sukalaupia.Kai kunigas žengia prie altoriaus,visi sustoja,ar sėdasi.Per Evangeliją visi atsistoja ir save ženklina trimis kryžiaus ženklais:kaktą,lūpas ir krūtinę.Pamokslo metu sėdi,ar stovi.Nuo "Sanctus" iki "per ipsum",kada devynis kartus skambinama,- reikia klūpoti.Iki Komunijos stovima stovima,ar sėdima.Per Komuniją klūpoma.Jei Komunija labai ilgai dalinama,galima atsistoti,ar atsisėsti.Mišioms baigiantis,per kunigo palaiminimą,atsiklaupiama;per paskutinę Evangeliją atsistojama ir vėl save ženklinama trimis mažais kryželiais.Evangelijos metu kunigui priklaupiant,priklaupia ir visi tikintieji.Kol kunigas nuo altoriaus eina į zakristiją,žmonės stovi.Kunigui išėjus,-atsiklaupia,pasimeldžia ir iš bažnyčios išeina.

Skambučiai Mišių metu

I-aukojant Ostiją /ilgas tolydus skambinimas/.
II-per "Sanctus"/tris kartus po tris dūžius/.
III-per Ostijos ir Taurės pakėlimą.
IV-per "ipsum"/devyni dūžiai be pertraukos/.
V-per Komuniją /tris kartus maždaug po devynis dūžius/.

Ir nuošaliau esą žmonės iš skambučių supranta,kada vyksta kokia Mišių dalis.

Kaip Mišiose patarnaujama

Koki turi būti Mišių patarnautojai.Pirmiausia,pavyzdingi katalikai.Mišioms turi būti tarnaujama ne kitais kuriais nors sumetimais,o tik ieškant Dievo garbės.Visi susipratę katalikai laiko garbės pareiga mokėti Mišioms patarnauti ir garbe tą pareigą vykdyti.

Tarnaują Mišioms,prie altoriaus turi estetiškai elgtis: gražiai vaikščioti,gražiai priklaupti,gražiai visas patarnavimo apeigas atlikti.Esant prie altoriaus,negalima dairytis po bažnyčią.

Mišioms patarnavimas.Mišioms patarnavimas prasideda zakristijoje.Zakristijoje reikia padėti kunigui apsirengti. Kai kunigas apsirengia,reikia paimti mišiolą,kartu su kunigu nusilenkti kryžiui ir pirma kunigo žengti iš zakristijos. Žengiant į presbiteriją,reikia suskambinti.Skambinama taip: jeis skaitytinės Mišios-vieną kartą;jei Mišios skaitytinės, bet Mišių metu groja vargonai ir žmonės gieda-du kartus;jei Mišios giedotinės-tris kartus.

Priėjus prie altoriaus,kartu su kunigu priklaupiama ir laiptais žengiama aukštyn.Kunigui dedant taurę ant altoriaus, ant pulpito mišiolas padedamas taip,kad jo nugara būtų nugręžta į altoriaus kraštą,o atverčiamasis kraštas į altoriaus vidurį;mišiolą padėjusą,galva ir pečiais nusilenkiama altoriaus kryžiui,atsigręžiama /kada tik prie altoriaus yra nusigręžiama,visada reikia nusigręžti veidu į altoriaus vidurį/,nulipama žemyn,ties viduriu altoriaus priklaupiama ir pereinama į Evangelijos pusę.Kai kunigas,sutvarkęs taurę ir atvertęs knygą,žengia žemyn,prieinama prie kunigo /iš kairės pusės/ ir atsiklaupiama.Klaupiamasi ne ant pirmo altoriaus laipto,bet ant grindų.Jei patarnautojai du,atsiklaupia iš abiejų kunigo pusių.Ir visą laiką,esant dviem tarnautojam, vienas būva altoriaus dešinėje,kitas kairėje.

Kunigui žegnojantis,žegnojasi ir patarnautojas.Paskui pakaitomis su kunigu kalbama:

Kunigas:Introibo ad altare Dei.

Tarnas:Ad Deum qui laetificat juventutem meam.

K.:Judica me,Deus et discerne causam meam de gente non sancta:ab homine iniquo et doloso erue me.

T.:Quia tu es,Deus,fortitudo mea:quare me repulisti,et quare tristis incedo,dum affligit me inimicus?

K.:Emitte lucem tuam,et veritatem tuam:ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

T.:Et introibo ad altare dei:ad Deum qui lae tificat juventutem meam.

K.:Confitebor tibi in citara,Deus,Deus meus:quare tristis es,anima mea,et quare conturbas me?

T.:Spera in Deo,quoniam adhuc confitebor illi:salutare vultus mei,et Deus meus.

K.:Gloria Patri,et Filio,et Spiritui Sancto.

T.:Sicut erat in principio,et nunc et semper:et in saecula saeculorum.Amen.

K.:Introibo ad altare Dei.

T.:Ad Deum qui laetificat juventutem meam.

K.:Adjutorium nostrum in nomine Domini.

T.:Qui fecit caelum et terram.

Kunigas žemai nusilenkęs kalba:

Confiteor Deo omnipotenti...

Tarnas atsako:

Misereatur tui omnipotens Deus,et,dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam aeternam.Amen.

Dabar tarnas pasilenkęs taria viešosios išpažinties žodžius:

Confiteor Deo omnipotenti,beatae Mariae,semper Virgini,beato Michaeli Archangelo,beato Joanni Baptistae,sanctis Apostolis Petro et Paulo,omnibus Sanctis et tibi Pater:quia peccavi nimis cogitatione,verbo et opere:mea culpa,mea culpa, mea maxima culpa.Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michalem Archangelum,beatum Joannem Baptistam,sanctos Apostolos Petrum et Paulum,omnes sanctos et te,Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Kunigas meldžia Dievą pasigailėjimo:

K.:Misereatur vestri omnipotens Deus,et,dimissis peccatis vestris,perducat vos ad vitam aeternam.

T.:Amen.

K.:Indulgentiam,absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

T.:Amen.

K.:Deus tu conversus vivificabis nos.

T.:Et plebs tua laetabitur in te.

K.:Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

T.:Et salutare tuum da nobis.

K.:Domine exaudi orationem meam.

T.:Et clamor meus ad te veniat.

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum Spiritu tuo.

Kunigas žengia prie altoriaus,eina prie mišiolo ir kalba įžangines maldas.Tarnas atsistoja,paeina į Evangelijos pusę ir ant pirmojo laipto atsiklaupia.Kunigui stėjus į altoriaus vidurį,kalbama:

K.:Kyrie eleison.

T.:Kyrie eleison.

K.:Kyrie eleison.

T.:Christe eleison.

K.:Christe eleison.

T.:Christe eleison.

K.:Kyrie eleison.

T.:Kyrie eleison.

K.:Kyrie eleison.

Po to kunigas kalba "Gloria in excelsis",kuris gedulingose Mišiose,Advente,Gavėnioje ir vigilijų dienomis apleidžiamas /kai imamos ne šventojo,bet dienos Mišios/.Po "Gloria in excelsis" kunigas bučiuoja altorių,atsigręžia ir sako:

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

Kiek tik kartų yra sakoma "Dominus vobiscum",tarnas visada atsako:"Et cum spiritu tuo".Taip pat kiek tik kartų yra

baigiamos maldos:per omnia saecula saeculorum,visada atsakoma:Amen.

Baigus skaityti Lekciją arba Epistolą ir kunigui rankas palietus mišiolą,tarnas atsako:Deo gratias,atsistoja ir pereina į dešinę altoriaus pusę.Kiek tik kartų eina pro altoriaus vidurį,visada priklaupia.Kai kunigas eina prie altoriaus vidurio ir pasilenkęs kalba maldą Munda cor,tarnas knygą perneša į kitą altoriaus pusę ir laukia,kol kunigas prieis prie perneštos knygos.Kai kunigas prieina prie pernesštos knygos,sako ar gieda:

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

K.:Initium...Sequentia sancti Evangelii secundum N.

T.:Gloria tibi Domine.

Tarnas kartu su kunigu kaktą,lūpas ir krūtinę ženklina mažučiu kryžiaus ženklu.Pasakęs "Gloria tibi Domine",nuo altoriaus,veidu grįždamasis į altoriaus vidurį,nulipa žemyn, ties altoriaus viduriu priklaupia ir pereina į kitą altoriaus pusę.Kai kunigas baigia skaityti Evangeliją ir bučiuoja knygą,tarnas atsako:"Laus tibi,Christe."

Mišių patarnautojas visada,kada tik jo rankos neužimtos patarnavimu,rankas laiko sudėtas-suglaustas ties krūtine;nykščiai sudedami kryžiaus ženklu.

Ties altoriaus viduriu kunigas kalba Credo.Paprastomis dienomis ir gedulingose Mišiose Credo išleidžiamas.Po Credo, arba tuojau po Evangelijos kunigas bučiuoja altorių,atsigręžia ir sako:

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

Atkalbėjęs aukojimo maldą,kunigas nudengia taurę,padeda į dešinę pusę,nuo taurės paima pateną su ostija ir pakelia aukštyn.Kol kunigas laiko pakeltą pateną su ostija,patarnautojas skambina.Kunigui leidžiant žemyn pateną su ostija,tarnas pakyla,prieina prie altoriaus,paima padėklėlį su indeliais ir kunigui paduoda pirma indelį su vynu,paskui su vandeniu.Kai kunigas į taurę įpila vyno ir vandens,tarnas vyno indelį padeda ant altoriaus /tik ne ant tovalinės/,į

kairę ranką paima padėklėlį,į dešinę indelį su vandeniu ir laukia,kol kunigas ateis rankų plauti /prieš tai dar sutvarko rankšluostėlį,į kurį kunigas turės nusišluostyti rankas/. Kai kunigas ateina,patarnautojas atsigręžia į kunigą,po jo rankomis pakiša padėklėlį ir ant pirštų užpila vandens.Galva nusilenkia altoriui,nulipa žemyn,vandenį iš padėklėlio išpila į gėlių vazonus,vėl grįžta prie altoriaus,vyno ir vandens inelius padeda ant padėklėlio,nusilenkia altoriui,atsigręžia, nulipa žemyn ir ties altoriaus viduriu ant pirmojo laipto atsiklaupia.Kunigas atsigręžia ir kalba:

K.:Orate,fratres...

T.:Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis,ad laudem,et gloriam nominis sui,ad utilitatem quoque nostram,totiusque Ecclesiae suae sanctae.Amen.

Kunigas kai kurį laiką kalba tylias maldas ir jas užbaigia:

K.:Per omnia saecula saeculorum.

T.:Amen.

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

K.:Sursum corda.

T.:Habemus ad Dominum.

K.:Gratias agamus Domino Deo nostro.

T.:Dignum et justum est.

Po to kunigas gieda ar skaito prefaciją,kurią baigia žodžiais:Sanctus,Sanctus...Kunigui tariant Sanctus,patarnautojas devynis kartus /3x3-9/ skambina varpeliu.

Prasideda pagrindinės ir svarbiausios Mišių maldos.Kunigas tyliai meldžiasi,o patarnautojas stebi kunigo veiksmus. Kai kunigas į korporalą šluosto pirštų galus,patarnautojas vieną kartą suskambina;kai kunigas į rankas ima ostiją,-skambina antrą kartą ir kai kunigas ostiją laimina,- skambina trečią kartą /visus tris kartus po vieną dūžį/.Kunigui priklaupiant-skambina iš eilės tris kartus/suduodant po vieną dūžį/.Kai kunigas pradeda ostiją kelti-skambina vieną kartą; kai ostiją pakelia-skimbtelia antrą kartą ir kai ostiją leidžia žemyn-skimbtelia trečią kartą.Kunigui priklaupiant,vėl skambina tris kartus iš eilės po vieną dūžį.Pakonsekravus

taurę ir kunigui priklaupiant,- skambinama tris kartus iš eilės po vieną dūžį.Pradedant taurę kelti-skambinama vieną ypą daug kartų /maždaug 9 kartus/;taurę pakėlus-skambinama antrą ypą daug kartų ir taurę leidžiant žemyn,- skambinama trečią ypą daug kartų.Kunigui priklaupiant,vėl skambinama tris kartus iš eilės po vieną dūžį.

Kai kunigas nudengia taurę,paima Šv.Ostiją ir su ja virš taurės daro kryžiaus ženklus tardamas:Per Jį ir su Juo ...patarnautojas skambina devynis kartus iš eilės.Baigiant maldą Tėve mūsų,kunigas taria:

K.:Et ne nos inducas in tentationem.

T.:Sed libera nos a malo.

Ir po kiek laiko:

K.:Per omnia saecula saeculorum.

T.:Amen.

K.:Pax Domini sit semper vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

Kai kunigas,atkalbėjęs maldas prieš Komuniją,priklaupia ir,paėmęs Šv.Ostiją į kairę ranką,su dešine ranka mušasi į krūtinę tardamas:Domine,non sum dignus... tarnautojas trimis ypais po daug kartų skambina.Jei per Mišias Komunija dalinama žmonėms,tai,kunigui nudengiant taurę ir priklaupiant,tarnautojas vienu ypu daug kartų skambina kviesdamas einančiuosius Šv.Komunijos prie Dievo stalo.Paskambinęs,tuojau uždengia Dievo stalą ir garsiai sukalba Confiteor.Atidarant tabernaculum dureles,vienu ypu daug kartų suskambina.Kunigui atsigręžus ir sukalbėjus Misereatur,atsako:Amen.Po Indulgentiam taip pat atsako Amen.Kunigui atsigręžus su Švč.Sakramentu ir kalbant,Domine,non sum dignus,skambinama trimis ypais po daug kartų.Kai kunigas grįžta nuo Dievo stalo,tarnautojas tuoj nueina prie Dievo stalo,jį nudengia ir eina prie altoriaus.Kunigui atkišant taurę,į ją įpilama truputį vyno ar vandens.Kunigui prieinant su taure,ant pirštų užpilama vyno ir vandens ir tuoj sutvarkomas padėklėlis su indeliais.Kol kunigas šluosto ir tvarko taurę,mišiolas iš kairės altoriaus pusės pernešamas į dešinę pusę.Patarnautojas,mišiolą pernešęs, vėl pereina į Evangelijos pusę ir atsiklaupia.Kai kunigas,at-

vertęs mišiolą ateina į altoriaus vidurį,sako:

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

Baigiant maldas:

K.:Per omnia saecula saeculorum.

T.:Amen.

K.:Ite,missa est.

T.:Deo gratias.

Jei kunigas sako:

K.:Benedicamus Domino.

T.:Deo gratias.

Gedulingose Mišiose:

K.:Requiescant in pace.

T.:Amen.

Kai kunigas palaimina žmones,tarnas pasako Amen.Kunigui skaitant paskutinę Evangeliją:

K.:Dominus vobiscum.

T.:Et cum spiritu tuo.

K.:Initium sancti Evangelii secundum Joannem.

T.:Gloria tibi,Domine.

Kunigui darant mažus kryželius ant kakšos,lūpų ir krūtinės,taip daro ir patarnautojas.Tai padaręs,patarnautojas pereina į dešinę altoriaus pusę.Kunigui priklaupiant,priklaupia ir patarnautojas.Evangeliją baigiant,patarnautojas sako:Deo gratias.Kunigui einant į altoriaus vidurį,patarnautojas eina prie mišiolo.Kunigui imant taurę,patarnautojas ima mišiolą ir abudu kartu nulipa žemyn.Kunigui priklaupiant, priklaupia ir patarnautojas.Jei kalbamos maldos po skaitytinių Mišių,kunigas pakaitomis su patarnautoju,ar su visais bažnyčioje esančiais žmonėmis,tas maldas atkalba.Kai grįžta į zakristiją,patarnautojas eina pirma kunigo.Zakristijoje, kunigui nusilenkiant,nusilenkia ir patarnautojas,o paskui padeda kunigui nusirėdyti.

Kaip Mišioms patarnauja mergaitė-moteris

Prieš kunigui einant prie altoriaus,uždega žvakes,nuneša knygą ir padėklą su vynu ir vandeniu.Zakristijoje kunigui

apsirėdyti.Kunigui išeinant pro duris,suskambina.Paskui atsiklaupia atokiau nuo altoriaus ir viską atsakinėja,kaip ir berniukas;taip pat ir skambina;tik Mišių metu neina prie altoriaus.Tais atvejais knygą iš vienos pusės į kitą pusę persineša pats kunigas.Taip pat pats kunigas užsipila vandens ant rankų.

XVII.SAKRAMENTAI

Sakramentai teikia žmonėms Dievo malones.Dievo malonė yra dvejopa:p a š v e n č i a m o j i ir p a d e d a m o j i .

Pašventčiamoji Dievo malonė.Žmogus Dievo buvo skirtas ne tik gamtiniam,bet ir antgamtiniam -dieviškam gyvenimui. Pirmieji tėvai šitą teisę turėjo perduoti ir visiems savo palikuonims.Tačiau pirmieji tėvai nusikalto,ir visa žmonija neteko teisės į dievišką gyvenimą.Aukščiausias dabartinio žmogaus tikslas - tą teisę vėl sau sugrąžinti.Bet gamtinėmis jėgomis žmogus to padaryti negali.Kristus žmoniją atpirko ir per atpirkimą tą teisę jai vėl sugrąžino.Žmogaus atpirkimas - tai iš naujo jame kūrimas dieviško gyvenimo.To naujo /dieviško/ gyvenimo atsiradimas žmogaus sieloje yra vadinamas pašventčiamąja malone. Tuo būdu žmogus pašventčiamas Dievui.

Padedamoji Dievo malonė.Tai tam tikra Dievo pagalba,kuri sustiprina dorines žmogaus jėgas;žmogui suteikia tam tikrų dvasinių galių /pvz.,Kunigystės sakramente/ ir padeda ištverti išganingame gyvenimo kelyje.Ši malonė veikia žmogaus protą ir valią.

XVIII.KRIKŠTAS

Krikštas - atgimimo sakramentas.

Malonė.Krikšto sakramentas teikia pašventčiamąją malonę. Šis sakramentas atleidžia visas nuodėmes,kokias tik žmogus turi krikšto metu.Jei yra krikštijamas mažas kūdikis,jam Krikštas atleidžia gimtąją nuodėmę;jei krikštijamas suaugęs,-jam Krikštas atleidžia ir asmeniškai padarytas nuodėmes.

Krikšto sakramentas žmogaus sieloje palieka neišdildomą žymę.Jei kas kartą pakrikštytas,negali krikštytis antrą kartą ir negali priimto Krikšto išsižadėti.

Krikštas - tai sakramentas,kuriuo žmogus padaromas krikščionis;tai padarymas Bažnyčios nariu.Pradedant apaštalais, baigiant mūsų dienomis,kas tik nori priklausyti Bažnyčiai ir krikščioniškai gyventi,- visų pirma turi apsikrikštyti.

Medžiaga.Krikšto sakramento medžiaga yra naturalus vanduo.Sakramento tikrumui užtenka bet kokio vandens.Bet didesnei to sakramento pagarbai katalikų Bažnyčia du kartus metuose /Did.Šeštadienį ir Šeštadienį prieš Sekmines/ šventinamas specialus Krikšto vanduo.Jei pašventintasis vanduo sugestų ar išsilietų,- bet kuriuo metu yra šventinamas naujas Krikšto vanduo.

Forma.Krikšto sakramento forma yra žodžiai:Aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.Vienu ir tuo pačiu metu tariami žodžiai ir pilamas vanduo ant galvos.

Teikėjas.Kaip kitus sakramentus,taip ir Krikšto sakramentą paprastai teikia kunigas.Bet Krikšto sakramentą,prireikus,gali teikti ir kiekvienas žmogus,net nekrikštytas.Reikia tik turėti intenciją suteikti Krikšto sakramentą.Kunigas ar dijakonas krikštija su visomis liturginėmis apeigomis. Jei krikštijas ne kunigas ir ne dijakonas,- kūdikiui ant galvos pila vandenį kryžiaus forma ir taria Krikšto žodžius: Aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Šie žodžiai turi būti ištariami tuo pat laiku,kada pilamas vanduo ant galvos.

Vieta.Iškilmingo Krikšto vieta - savo parapijos bažnyčia.Kai šalta,krikštijama apšildytoje zakristijoje ar klebono bute.Esant mirties pavojui,galima krikštyti kiekvienoje vietoje.Jei kūdikis silpnas ar pavojinga nešti į bažnyčią, galima kunigą pakviesti į namus,kad pakrikštytų.Kai namuose pakrikštija ne kunigas,kūdikį reikia nunešti į bažnyčią,kad kunigas atliktų Krikšto apeigas.

Laikas.Krikštyti kiek galima greičiau.Kas ilgiau nutęsia kaip dvi savaites,- nusideda.

Vardas.Vardą parenka tėvai.Kūdikiui turi būti duodamas

šventojo vardas;jei norima ne šventojo vardo,tai reikia pridėti antrasis šventojo-osios vardas ir abudu vardai įrašomi sakramentinių įrašų knygoje.Nepatariama krikštyti daugiau kaip dviem vardais.

Vardinės.Kai kur yra švenčiama gimimo diena,kai kur vardo diena.Tai asmeniška šventė;pagerbiamas savo šventasis globėjas.Per Krikštą pasidaro žmogus šventojo draugas;gimimo ar vardo dieną tas įvykis prisimenamas ir atnaujinamas Krikšto dvasia.Kas tą dieną švenčia religinėje dvasioje,-prieina išpažinties,Komunijos ir ant vaišių stalo uždega Krikšto žvakę.

Krikšto tėvai.Turi būti du Krikšto tėvai,būtent,tėvas ir motina;ne daugiau.Jei jų yra daugiau,tai paskutinieji eina tik kaip liudytojai.

Prireikus,užtenka vieno Krikšto tėvo,ar motinos.

Krikšto tėvai turi būti ne jaunesni,kaip 14 metų ir praktikuoją katalikai.Nešdami kūdikį į Krikštą,turi būti blaivūs.Jei kūdikio tėvai nesirūpintų religiniu jo auklėjimu,tą pareigą turėtų atlikti Krikšto tėvai.

Kūdikio paruošimas.Prieš vykstant į bažnyčią,reikia paimti kūdikio tėvų dokumentus,pagal kuriuos būtų galima tiksliai surašyti sakramentalinį įrašą.Tokiu dokumentu gali būti ir civilinės metrikacijos pažymėjimas.

Kūdikį reikia nuplauti,kiek galima gražiau aprėdyti ir nešti į bažnyčią.Saugoti,kad kūdikis neperšaltų.Jei galima,paruošti ir kartu paimti krikšto rūbelį.Berniuko krikšto rūbelis papuošiamas raudonu kaspinu;mergaitės - mėlynu /Kristaus spalva-raudona spalva;Marijos spalva-mėlyna spalva/.

Krikšto apeigos.Krikšto tėvai su kūdikiu ateina į zakristiją ir susitvarko.Berniukąx ant rankų paima krikšto tėvas,mergaitę-krikšto motina.Kunigas apsivelka kamža ir užsideda violetinę stulą.Prieina prie kūdikio ir jį klausia. Už kūdikį atsakinėja ~~kūdikio tėvai~~ krikšto tėvai.

Kunigas:N.,ko nori iš Dievo Bažnyčios?

Krikšto tėv.:Tikėjimo.

Kun.:Ką tau tikėjimas duoda?

Kr.t.:Amžinąjį gyvenimą.

Kun.:Jei nori laimėti amžinąjį gyvenimą,laikykis įsakymų.Mylėk Viešpatį savo Dievą visa savo širdimi,visa savo siela,visu savo protu,ir savo artimą kaip patsai save.

Toliau vyksta įvairios maldos už krikštijamąjį,kūdikiui į veidą pučiama.Pūstelėjimas-tai naujos gyvybės kvapas. Kūdikio pečiai ir krūtinė ženklinama kryžiaus ženklu.Kunigas deda ranką ant kūdikio galvos-tai reiškia,kad kūdikis imamas Bažnyčios globon.Kūdikiui į burną dedamas gabalėlis druskos-tuo primenama,kad Krikšto malonė jį turės saugoti amžinam gyvenimui.Dar kalbamos maldos ir,krikšto tėvams kalbant Tikiu į Dievą Tėvą,Tėve mūsų,kūdikis vedamas/krikšto tėvų nešamas/ į bažnyčią.Bažnyčioje kūdikis krikšto tėvų lūpomis dar kartą išpažįsta tikėjimą ir prašo jį pakrikštyti.Kunigas užsideda baltą stulą ir krikštija.Vanduo pilamas kūdikiui tris kartus ant galvos kryžiaus ženklo forma ir sakomi Krikšto žodžiai:N.,aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.

Pakrikštijus,išreiškimui,kad tas žmogus jau yra Dievo išrinktasis,Šv.Krizma yra tepamas viršugalvis.Senovėje,po Krikšto,visą savaitę dėvėdavo baltą rūbą,nekaltumo ženklą. Dabar kūdikiui,tuoj po Krikšto,uždedamas baltas rūbelis ir įduodama žvakė,gyvenimo šviesa /tikėjimas/.

Užbaigiant,kūdikis pasiunčiamas į gyvenimą žodžiais: Ramybė tau!

XIX.SUTVIRTINIMAS

Ir po Krikšto sakramento žmogui tenka daug kovoti su palinkimais į blogą;su didelėmis pastangomis reikia išsaugoti savyje esančią pašvenčiamąją malonę.Ir apaštalai pradžioje buvo labai linkę pasiduoti įvairioms savo silpnybėms. Kristus tai žinojo.Apaštalams sustiprinti pažadėjo atsiųsti Dvasią.Per Sekmines savo pažadą įvykdė.Šventoji Dvasia Stiprintoja regimu būdu nusileido ant apaštalų ir po šio įvykio jie vidiniame gyvenime pasidarė visai kiti.Tai,kas apaštalų gyvenime įvyko staigiai,kituose žmonėse turi įvykti per ilgesnį laiką.

Jau apaštalų laikais tikintiesiems buvo teikiamas Sutvirtinimo sakramentas.- Pirmykštėje Bažnyčioje Sutvirtinimo sakramentas buvo teikiamas tuoj po Krikšto sakramento.

Malonė.Sutvirtinimo sakramentas teikia padedamąją malonę:stiprina dorines žmogaus jėgas ir tikėjimą.

Sutvirtinimo sakramentą galima imti tik vieną kartą.

Žmogaus išganymui šis sakramentas nėra būtinai reikalingas,bet labai naudingas.

Pasirengimas.Priimant Sutvirtinimo sakramentą,reikia būti pašvenčiamoje malonėje.Todėl,einantieji Sutvirtinimo sakramento,atlieka išpažintį ir priima Komuniją.

Sutvirtinimo tėvas-motina.Sutvirtinimo sakramentą imant,mergaitė turi turėti Sutvirtinimo motiną;berniukas-tėvą.Jie jau anksčiau turi būti priėmę Sutvirtinimo sakramentą.Jų pareigos tokios pat,kaip ir Krikšto tėvų.

Laikas.Tvirtinami vaikai,kuriems jau suėjo 7 metai ir, kiek galima,priėmę Šv.Komuniją.Ir Kristus apaštalams pirma suteikė Komuniją /Paskutinės Vakarienės metu/ ir tik po to /Sekminėse/ atsiuntė Šventąją Dvasią.

Teikėjas.Sutvirtinimo sakramentą gali teikti tik vyskupai ir popiežiaus įgalioti kunigai.

Kortelė.Einant Sutvirtinimo sakramento,reikia turėti kortelę,kurioje aiškiai užrašomas pirma Krikšto vardas ir po brūkšnelio Sutvirtinimo vardas.Sutvirtinimui reikia pasirinkti šventojo ar šventosios vardą.

Apeigos.Labai paprastos.Vyskupas apsirengia liturginiais rūbais ir meldžiasi į Šventąją Dvasią.Vyskupui meldžiantis, Sutvirtinimo sakramentą priimą klūpoja.Po maldų visi atsistoja,vyskupas eina prie kiekvieno,su Šv.Krizma kaktoje daro kryžiaus ženklą ir taria žodžius:Aš tave ženklinu kryžiaus ženklu ir tvirtinu išganymo krizma,vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.Po to dešinės rankos pirštais paliečia sutvirtinamojo veidą ir jam palinki ramybės.

Visus paženklinęs kryžiaus ženklu,vėl grįžta prie altoriaus,dar kartą meldžiasi į Šventąją Dvasią ir visus sutvirtinamuosius laimina.

Pabaigoje sutvirtintieji sukalba vieną Tikiu į Dievą Tė-

vą vieną Tėve mūsų ir vieną Sveika Marija.

XX.KOMUNIJA

Šis sakramentas yra vadinamas daugeliu vardų,pvz.,Komunija, Eucharistija,Švč.Sakramentas,Švenčiausias Altoriaus Sakramentas ir k.Tai vis yra išreiškimas vieno ir to paties dalyko.

Pasirengimas Komunijai.Svarbiausias pasirengimas - turėti gerą intenciją,Kristaus meilę ir būti be sunkių nuodėmių.

Atsigėrimas gryno vandens nėra kliūtis eiti Komunijos; nėra kliūtis kunigams laikyti Šv.Mišias.

Ir nesunkiai sergantieji ligoniai,remdamiesi protingu nuodėmklausio patarimu,gali priiminėti bet kokius gėrimus ar vaistus,išskyrus alkoholį.Ta taisyklė tinka ir sergantiems kunigams,kurie turi laikyti Šv.Mišias.

Kunigai,kurie turi laikyti Šv.Mišias vėlybesniu metu, arba,kurie prieš Mišias atlikinėja varginančias pastoracijos pareigas,arba turi celebruoti toliau esančioje vietovėje,gali vartoti bet kokį gėrimą,išskyrus alkoholį.Tarp gėrimo pavartojimo ir Šv.Mišių pradėjimo turi būti bent vienos valandos tarpas.

Tie kunigai,kurie laiko dvejas ar trejas Šv.Mišias,gali išgerti abliuciją.Šiuo atveju abliucijai galima vartoti tik vandenį.

Visi tikintieji,kurie dėl rimtų sunkumų,kaip:varginantis darbas,vėlybesnis jiems prieinamas dienos laikas arba žymus nuotolis nuo bažnyčios - ir negalėtų kitaip prieiti prie Šv.Komunijos,- remdamiesi protingu nuodėmklausio patarimu,gali pavartoti bet kokį gėrimą,išskyrus alkoholį.Tarp gėrimo pavartojimo ir Šv.Komunijos priėmimo turi būti bent vienos valandos tarpas.

Ordinarams suteikiama galia,jeigu aplinkybės to reikalauja,leisti laikyti Šv.Mišias vakare,su sąlyga,kad Šv.Mišios nebūtų pradedamos ankščiau 4 valandos po pietų.Šv.Mišias vakarais galima laikyti privalomose šventėse,panaikintose šventėse,pirmaisiais penktadieniais,iškilmėse sujungtose su gausiu tikinčiųjų lankymusi ir taip pat viena laisvai pa-

sirinkta diena savaitėje.Vakare celebruojąs kunigas turi susilaikyti nuo valgio ir svaigių gėrimų bent tris valandas prieš šv.Mišias,o nuo kitų gėrimų bent vieną valandą.Vakare, šv.Mišių metu,tikintieji gali eiti prie šv.Komunijos,prisilaikydami tų pačių taisyklių,kaip ir kunigai,pagal Bažnytinių teisių nuostatą/857/:Negalima eiti prie Dievo stalo,jeigu tą pačią dieną jau vieną kartą buvo šv.Komunija priimta.

Kunigai tą pačią dieną negali laikyti šv.Mišių ryte ir vakare,jeigu neturi aiškaus leidimo šv.Mišių binavimui, ar trinavimui.

" " "

Kai einama į bažnyčią šv.Komunijos,reikia būti švariai, kukliai ir tvarkingai apsirėdžiusiam.Prieš pat Komuniją-nuoširdžiai pasimelsti,daugiau susitelkti.

Eiimas Komunijos.Jei daug žmonių,nesigrūsti ir nesistumdyti.Ties vidurių einama pirmyn,o kraštais grįžtama.

Kai klaupiamasi,klaupiamasi abiem keliais.Ligoniai taip eina,kaip gali.

Rankas galima užkišti po Dievo stalo uždangalu,bet laikyti taip,kad būtų vietos kriktančiam Komunikantui,jei Komuniją dalinant kristų.Dievo stalo uždangalas yra ne tik pagrąžinimui,bet ir tam,kad,nelaimei esant,Komunikantai ar jų dalys nekristų ant žemės.

Einant Komunijos,galvą reikia laikyti lygiai,akis nuleisti,bet neužsimerkti.Akimis galima žiūrėti į Ostiją,bet ne kunigui į akis.

Tiek prasižioti,kad laisvai būtų galima įdėti Komuniją. Liežuviu pridengti apatinius dantis,bet taip,kad jis nesiektų viršutinių dantų.Liežuvio pro lūpas negalima iškišti.Priėmus Komuniją,lūpas užčiaupti ir galvą kiek palenkti.Kai Komunija duodama trečiam ar ketvirtam ,ramiai atsistoti,paeiti į šalį ir vykti į savo vietą bažnyčioje.Po to apie 10 minučių praleisti susitelkusioje maldoje.Dievui padėką galima daryti iš maldaknygės,bet taip pat galima tik mintimis ir širdimi.

Pastebėjus,kad ant Dievo stalo nukrito Komunikantas, ar jo dalis,kaip nors nežymiai atkreipti kunigo dėmesį.Jei kunigas nepastebi ir yra pavojaus Komunikantui nukristi ant

žemės,- Komunikantą lūpomis priimti ir vykti į savo vietą bažnyčioje.

Komunija dalinant.Kai uždegamos žvakės ir paskambinama, einantieji Komunijos susirenka prie Dievo stalo ir kalba visuotinę išpažintį - Confiteor./Žmonėms nekalbant - atkalba patarnautojas/.Kalbant visuotinę išpažintį,sužadinamas gailestis už savo nuodėmingumą.

Kai jau altorius būva paruoštas,kunigas iš zakristijos eina prie altoriaus,atidaro tabernakulį,išima Švč.Sakramentą ir,atsigręžęs į žmones,Dievą prašo jų pasigailėti.Paskui atsigręžia į altorių,ima Švč.Sakramentą į rankas,vėl atsigręžia į žmones,rodo vieną Komunikantą ir kalba:/einantieji Komunijos truputį palenkia galvas ir kalba kartu su kunigu/:Štai Dievo Avinėlis,kuris naikina pasaulio nuodėmes. Viešpatie,nesu vertas,kad užeitum mano pastogėn,bet tark tik žodį,o pasveiks mano siela.

Duodamas Komuniją,su Komunikantu kiekvieną žmogų laimina ir,dėdamas į burną,sako.Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kūnas tesaugoja tavo siela amžinam gyvenimui.Amen.

Baigęs dalinti,kunigas grįžta prie altoriaus,komuninę deda į tabernakulį,uždaro ir laimina žmones.

XXI.ATGAILA

Malonė.Teikia pašvenčiamąją malonę:atleidžia nuodėmes, padarytas po krikšto.Atgailos sakramentu įvyksta sunkiosios nuodėmės sugriautojo gyvenimo atstatymas.Atgailos sakramentas,tai antrasis žmogaus Krikštas.Krikštu žmogus padaromas Dievo vaiku;nuodėmė žmogų padaro Dievo priešu;Atgailoje įvyksta susitaikymas su Dievu.

Seniau.Vieši nusidėjėliai išpažintį turėdavo atlikti viešai.Už tai buvo skiriamos ir viešos atgailos.Tais atvejais atgailautojas apsivilkdavo atitinkamu atgailos drabužiu,nusikirpdavo plaukus,galvą pasibarstydavo pelenais ir melsdavosi prie bažnyčios durų.Tokia atgaila tęsdavosi 5-10-15 ir daugiau metų;kartais iki gyvos galvos.Kas atlikdavo viešą atgailą,gaudavo visą amžinosios ir laikinosios bausmės atleidimą.

Reikalingumas.Kas po Krikšto nusideda,tam kitokios išeities nėra.Kas,nusidėjęs,nori išganyti savo sielą,turi daryti atgailą.

Dažnumas. Kada tik žmogus nusideda,turi daryti atgailą. Kasmetuose nei vieną kartą neina išpažinties,to apsileidimas yra sunkiai nuodėmingas.

Vieta.Išpažinties vieta yra bažnyčia.Kurtiems ir sergantiems klausyklos įrengiamos zakristijoje.Ligoniai išpažinties klausomi ligos patale.

Visa atgaila susideda iš penkių dalių:

1.Nuodėmių prisiminimas.Rengiantis išpažinties,pirmiausia pasimeldžiama į Šv.Dvasią.Paskui iš eilės pasvarstomi Dievo ir Bažnyčios įsakymai.Apsvarstoma savo padėties pareigos.Savęs klausiama:kuo nusikaltau Dievui? Artimui? Kuo nusikaltau savo pareigų atžvilgiu? Prisimenama sunkių nuodėmių skaičius;jei skaičiaus tikslūsiai atsiminti negalima,- tai kaip dažnai tos nuodėmės pasitaikydavo? Jei yra sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių,- ir jos prisimenamos.

2.Gailestis už nuodėmes.Kai žmogus sau ar kitiems padaro kokį nors nuostplį,širdyje jaučia gailestį.Šis gailestis gali buti dvejopas:gamtinis ir antgamtinis.Jeigu gailimasi kokių nors žemiškų dalykų,pvz.,kad per nuodėmę netenkama sveikatos,užsitraukiama gėda ir p.,gailestis bus gamtiškas. Jeigu gailimasi dėlto,kad įžeistas gerasis Dievas ir netekta antgamtinių malonių,- gailestis bus antgamtinis.Atgailos sakramentui gamtinio gailesčio nepakanka ,reikia antgamtinio gailesčio.

Kai kartais žmoguim neaišku,ar jo gailestis geras ar ne,jis turi elgtis taip:dėl Dievo padaryti viską,ką supranta, kaip supranta ir kaip sugeba.Jei tokiais atvejais žmogus ką nors ir ne taip padarytų,bet jeigu jis turėjo gerą valią,- Dievas savo gailestingumu žmogaus nesugebėjimusx ir trūkumus papildo.Su Dievo malonės papildymu toki žmogaus veiksmai pasidaro tobuli veiksmai.

Antgamtinis gailestis gali buti dvejopas:netobulas ir tobulas.N e t o b u l a s g a i l e s t i s yra tada,kai žmogus gailisi ir bjaurisi nuodėmės dėlto,kad neteko Dievo

malonės/sau nuostolį padaro/,prarado dangų,neteko dorybių ir užsipelnė pragarą.T o b u l a s gailestis yra tada,kai žmogus gailisi dėlto,kad įžeidė gerąjį Dievą.Tobulas gailestis plaukia iš Dievo meilės.

Atgailos sakramentui užtenka ir tobulo ir netobulo gailesčio.Reikia tik,kad tas gailestis būtų antgamtinis.

Kai nusidėjęs žmogus padaro tobulą gailesti ir pasiryžima kuo greičiausiai atlikti išpažintį-jam nuodėmės atleidžiamos gailesčio sužadinimo momentu.

Po tobulo gailesčio lieka pareiga atlikti išpažintį. Jeigu kas po tobulo gailesčio nespėtų atlikti išpažinties ir taip mirtų,- jis Dievo akivaizdoje būtų išteisintas.

Kas sugeba daryti tobulą gailestį,beveik visada gali gyventi turėdamas pašvenčiamąją malonę.

3.Pasižadėjimas nenusidėti.Tai tikro gailesčio išvada. Kai žmogus rengiasi atlikti išpažintį, turi būti pasiryžęs nuodėmių daugiau nebedaryti.Jeigu manytų,kad po išpažinties darys tas pačias nuodėmes,- jo išpažintis pasidarytų niekam verta ir dar nuodėminga.Taip elgdamasis padaro šventvagystės nuodėmę ir negauna nuodėmių atleidimo.Nuodėmės per išpažintį atleidžiamos tik tada,kai žmogus yra tikrai pasiryžęs jokių nuodėmių daugiau nedaryti.

Po išpažinties kartais žmogaus nusistatymai pasikeičia,ir jis vėl įkrinta į tas pačias nuodėmes.Bet prieš išpažintį turi būti nuoširdus nusistatymas nuodėmių vengti.

4.Nuodėmių išpažinimas. Rimtą žygį reikia rimtai ir atlikti.Susitelkus,reikia stoti į eilę;jei daug yra einančių, kantriai laukti savo eilės.Vyrai paprastai stoja iš vienos pusės,moters iš kitos.Eilėje stovint,nesigrūsti.Neiti per daug arti,kad nebūtų girdėti;klausytis,ką kitas per išpažintį sako yra sunki nuodėmė.Jei netyčia būtų nugirstama,nuodėmės nėra,bet po nuodėme reikia tylėti,ką girdėjai.Jeigu kas,ir netyčia išgirdęs,ką kitas per išpažintį sakė,apie tai kam nors pasakytų,sunkiai nusidėtų.

Kai kunigas laimina-persišegnoti.Paskui kunigą pasveikinti:Garbė Jėzui Kristui.Kunigas atsakė:Per amžius.Amen. Tada sakyti,kada ar prieš kiek laiko įvyko paskutinė išpažin-

tis.Taip pat pasisakoma,ar paskutinį kartą gautas išrišimas ir ar atlikta atgaila.Paskui sakomos nuodėmės.

Per išpažintį reikia išpažinti visas nuodėmes/bent miršta-mas-sunkias/,aiškiai ir nurodyti aplinkybes,jei jos žymiai palengvina,arba žymiai apsunkina nuodėmes.

Visas.Kiekviena sunki nuodėmė yra atskiras blogas darbas ir kiekviena reikalinga atleidimo.Kartais sunkios nuodėdėmės dar reikalauja specialaus atsilyginimo/pvz.,vagystė, skriauda,šmeižtas/,todėl jas visas reikia pasakyti,kad kunigas galėtų padaryti atatinkamas išvadas ir duoti tų nuodėmių atleidimą.

Lengvas nuodėmes galima išpažinti ir bendrais posakiais. Jei dėl kurių nuodėmių abejojama ar jos sunkios,ar lengvos, reikia išpažinti kaip sunkias/pasakant skaičių ir aplinkybes/.

Aiškiai. Taip,kad kunigas suprastų ir galėtų orientuotis kokios čia nuodėmės pasakomos.Nuodėmes išpažįstant,jų negalima nei padidinti,nei sumažinti,nei kitaip kaip nors iškraipyti.

Aplinkybės.Reikia pasakyti ir tokias aplinkybes,kurios pakeičia nuodėmės rūšį,pvz.,vogimas taip sau daikto,ir vogimas iš bažnyčios.

Kunigas turi griežtą pareigą užlaikyti paslapti apie tuos dalykus,kuriuos girdi per išpažintį. Jeigu žodžiu ar kitu kokiu būdu išduotų išpažinties paslaptį,tokiam kunigui visą amžių draudžiama eiti kunigiškas pareigas.

Kai jau visos nuodėmės išpažįstamos,toliau sakoma:Daugiau nuodėmių neatsenu,už įvykusias nuodėmes gailiuosi,ryžtuosi pasitaisyti,prašau atgailos ir išrišimo.

Tai pasakius,klausyti pamokymo ir atgailos.Jei tuo metu dar kas norsbūtų atsimenama,dar galima pasakyti.Duodant išrišimą,palenkti galvą,muštis į krūtinę ir sakyti.Dieve,pasigailėk manęs nusidėjėlio-ės.Nuo klausyklos pasitraukiama tik tada,kai kunigas duoda ženklą,pabaladodamas.Atsistojus,galima galvos palenkimu kunigui padėkoti už išpažinties išklausymą,taip pat galima ir nieko daugiau nedarant nuo klausyklos pasitraukti.

5.Atsiteisimas. Išpažintį atliekant,kunigas paskiria kokį nors atsilyginimą už nuodėmes.Paskirtąjį atsilyginimą

už nuodėmes.Paskirtąjį atsilyginimą reikia sąžiningai atlikti.Kas neatlieka atgailos,paskirtos už sunkias nuodėmes,nors ji būtų ir maža-sunkiai nusideda;kas neatlieka atgailos,paskirtos už lengvas nuodėmes,lengvai nusideda.

Jei po išpažinties tuoj dalinama Komunija,atgailą galima atlikti ir po Komunijos,jei yra laiko,- geriau atgailą atlikti prieš Komuniją.

Jei paskirtų atgailą,kurios negalima arba labai nepatogu atlikti,reikia paprašyti kunigą,kad atgailą pakeistų.

XXII.ATLAIDAI

Kai žmogus nusideda,Dievui pasidaro kaltas - skolingas. Gaunant sunkios nuodėmės atleidimą,amžinoji pragaro bausmė pakeičiama laikinąja bausme.Amžiną bausmę už nuodėmes atleidžia Atgailos sakramentas.Laikinąją bausmę turi atlikti pats žmogus čia žemėje,arba po mirties skaistykloje.Bet žmogus, pasinaudodamas Kristaus ir šventųjų nuopelnais,savo laikinąją bausmę gali sutrumpinti arba visai nuo jos išsilaisvinti.

Tai yra panašu į laikinuosius žmonių santykius.Už didelius nusikaltimus žmonės yra pasmerkiami mirti.Mirties bausmė ne visada yra įvykdoma.Kartais mirties bausmė yra pakeičiama ilgamečiu kalėjimu.Panašiai yra ir su nuodėmių atleidimu.Kai žmogus gauna sunkių/mirštamų/ nuodėmių atleidimą,-gauna išvadavimą nuo amžinosios pragaro bausmės,bet jam dar lieka laikinosios bausmės.

Žmonių gyvenime kartais atsitinka taip,kad tam kaliniui, kuriam buvo dovanota gyvybė,yra sutrumpinamas ir kalėjimo laikas.Panašiai yra ir sielos gyvenime.Kai žmogus gauna sunkių nuodėmių atleidimą,dar gali gauti ir laikinosios bausmės atleidimą.<u>Laikinosios bausmės atleidimas yra vadinamas atlaidais.</u>

Atlaidais nėra atleidžiamos nuodėmės,o tik laikinoji bausmė.Atlaidus gali gauti tik tie,kurie jau yra gavę nuodėmių atleidimą.Amžinosios bausmės,kurias žmogui reikėtų atlikti pragare,atlaidai niekada neatleidžia.<u>Nuodėmės atleisti yra Atgailos sakramentas.</u>

Atlaidų padala

Atlaidai yra dalinami į v i s u o t i n u s ir d a -

l i n i u s .

Visuotiniai atlaidai.Per visuotinius atlaidus žmogui atleidžiama visa bausmė,kurią po mirties reikėtų atlikti skaistykloje.

Daliniai atlaidai.Per dalinius atlaidus atleidžiama tik dalis tos bausmės,kurią reikėtų kentėti skaistykloje. Kai už ką nors suteikiami atlaidai 7 metų ir 7 kvadragemų /kvadragena-tai vienos gavėnios pasninkas/,300,200,100 ar 50 dienų,tai nereiškia,kad skaistyklos kančios būtų sutrumpinamos tiek laiko,o tik reiškia,kad per tokius atlaidus žmogus gauna tiek nuopelnų,kiek jų gautų pirmaisiais Krikščionybės amžiais atgailaudamas atitinkamą laiką/7 metus,7 gavėnios pasninkus,300 dienų ir p./.

XXIII.VIATIKAS IR PASKUTINIS PATEPIMAS

Kai žmogus apserga,jį reikia gydyti.Jei liga rimta,reikia sutvarkyti ir sielos reikalus.Ramiai sąžinei esant,ir kūnas greičiau pasveiksta.

Kambario parengimas.Visas kambarys aptvarkomas,jei buvo netvarkingas.Švč.Sakramentą atnešus,kambarys pavirs bažnyčia.Todėl kambarį ir reikia bažnytiškai paruošti.Bažnyčia be altoriaus,tai ne bažnyčia.Altorius įrengiamas taip:paimamas stalas ir pastatomas tokioje vietoje,kur ligonis tą stalą lengvai matytų./Ši bažnyčia įrengiama ligoniui ir ligonis turi būti atgręžtas į altorių/.Stalas uždengiamas baltu užtiesalu.Ant stalo pastatomas kryžius ir iš šalių dvi žvakės. Ant stalo krašto padedama stiklinė švaraus geriamo vandens, šaukštas ir lėkštelė.Lėkštelėje padedami šeši gabaliukai švarios vatos,truputis druskos ir mažas gabalėlis duonos.Jei turima,dar galima padėti indelis švento vandens ir šlakstytuvas.Ant grindų prie stalelio galima patiesti divonėlį.Jei ligonis serga užkrečiama liga,nei ant grindų,nei prie stalo negalima tiesti jokių divonų.

Ligonio paruošimas. Kunigą pas ligonį galima kviesti tik tada,kai ligonis sutinka,kad pas jį būtų pakviestas kunigas.Kai ligonis sutinka,jį reikia bent kiek apiprausti,

aptvarkyti, aptvarkyti jo guolį.Ligonis prieš Viatiką-Komuniją gali priiminėti vaistus ir valgyti.

Kunigo sutikimas.Kai kunigas atvyksta su Švč.Sakramentu,visi prie ligonio esantieji išeina pasitikti.Kunigui artinantis,priklaupia ir gieda "Garbinkime Švenčiausiąjį Sakramentą".Dar kunigui į kambarį neįėjus,uždegamos ant stalo esančios žvakės.Galima su degančia žvake ir ku igą pasitikti.Vienas žmogus kunigą nulydi į ligonio kambarį,o kiti pasilieka už durų.Įlydėjęs,kunigui padeda nusivilkti, dar jei reikalinga,aptvarko ligonį ir iš kambario išeina. Kunigas tada ligonį klauso išpažinties.

Kunigui suskambinus,visi sueina į kambarį.

Viatikas.Pasibaigus išpažinčiai ir viniems suėjus į kambarį,kiti suklaupia nuošaliau,o vienas prie ligonio lovos.Kunigas ligoniui suteikia Komuniją,viatiku vadinamą. Kaip viatiką,ligoniai Komuniją gali priimti ir pavalgę.Ir vaikai,atėję į protą,nors šiaip dar Komunijos ir neitų,ligos metu gali priimti Komuniją,kaip viatiką.

Paskutinis Patepimas. Kunigas už ligonį pasimeldžia,o paskui tepa jo akis,ausis,nosį,lūpas,rankas ir kojas,sakydamas:Per tą šventąjį patepimą ir savo tėviškąjį gailestingumą teatleidžia tau Viešpats,ką esi nusidėjęs,regėjimu,girdėjimu ir t.t.Žmogus,esąs prie ligonio,reikalui esant,patarnauja.

Suteikęs patepimą,kunigas į duoną,druską ir vatą nusišluosto pirštus.Kunigui išvykus,vartotą duoną,druską ir vatą reikia sudeginti.

Apaštališkasis palaiminimas.Suteikęs Paskutinį Patepimą, kunigas ligoniui dar duoda Apaštališkąjį palaiminimą.Tuo palaiminimu ligoniui yra suteikiami visuotiniai atlaidai.

Malonė.Paskutinis Patepimas kartais teikia tik padedamąją malonę,o kartais ir pašventčiamąją malonę.Jei ligonis dar nėra visai silpnas,prieš Paskutinį Patepimą turi atlikti išpažintį ir priimti Komuniją.Šiuo atveju Paskutinysis Patepimas teikia tik padedamąją malonę.Jeigu ligonis labai silpnas ir negali atlikti išpažinties,tokiam ligoniui,jei jis už nuodėmes gailisi,Paskutinis Patepimas atleidžia nuodėmes.Paskutinis Patepimas dar naikina nuodėmių likučius:užmirštas nuodėmes,

lengvas nuodėmes ir bausmes už nuodėmes.

Reikalingumas.Nuo paskutiniųjų žmogaus gyvenimo valandų priklauso visa jo amžinybė.O ligoje šiam didžiajam momentui pasirengti sunku.Todėl Kristus ir įsteigė sakramentą,kuris ligonį sustiprintų ir nuramintų.

Toje pačioje ligoje Paskutinį Patepimą galima imti tik vieną kartą.

Kunigo išleidimas.Kai ligoniui suteikia Apaštališkąjį palaiminimą,visi atsistoja ir su kunigu pasisveikina.Bet čia pat prie ligonio negalima užvesti ilgų ir garsių kalbų,rūkyti pypkes.Kunigas tuoj atsisveikina ir išvyksta.Ligonį reikia palikti ramybėje.

XIV.KUNIGYSTĖ

Tikrasis ir vyriausias Naujojo Testamento kunigas yra Jėzus Kristus.Jis pats save paaukojo už mūsų nuodėmes kaip nekaltą auką dangiškajam Tėvui.Tą auką,kurią Kristus už mus aukojo,įgaliojo aukoti ir apaštalus.Apaštalams ir jų papėdininkams Kristus suteikė galią skelbti Evangeliją,Naujojo Testamento auką aukoti,ir kitus sakramentus teikti.Apaštalai jiems suteiktas galias perleido vyskupams ir kunigams.

Kunigiškosios galios perleidžiamos Kunigystės sakramentu.

Kunigo šventinimo apeigos. Kunigystės sakramentą teikia vyskupas.Mišių metu vyskupas sėdasi prie altoriaus,o šventinamieji sustoja aplink.Seminarijos rektorius ar kitas vyresnis kunigas šventinamuosius dijakonus vyskupui pristato ir Bažnyčios vardu prašo juos įšventinti į kunigus.Vyskupas teiraujasi,ar jie verti kunigo šventimų.Gavęs teigiamą atsakymą,būsimiesiems kunigams primena kunigystės pareigas.Po to šventinamieji kryžium gulasi ant žemės,o vyskupas kalba Visų Šventųjų litaniją ir būsimuosius kunigus tris kartus laimina.

Po litanijos vyksta pati svarbiausioji kunigų šventinimo apeiga.Dijakonai suklaupia ant altoriaus laiptų,vyskupas ant kiekvieno dijakono galvos deda rankas ir meldžiasi į Šventąją Dvasią.Šia apeiga ir malda yra suteikiama kunigiško-

ji galia.Tada šventinamasis gauna kunigiškosios valdžios ženklą-stulą.

Suteikiant laiminimo galią,vyskupas šventinamųjų delnus tepa aliejais,o choras gieda "Veni Creator" į Šventąją Dvasią.Ženklan,kad suteikiama galia laikyti šv.Mišias į rankas duodama taurė su vynu ir patena su ostija.

Kai prasideda aukojimas,naujai įšventintieji kunigai Mišias laiko kartu su vyskupu.

Baigiantis Mišioms,vyskupas dar kartą deda rankas ant galvų,suteikdamas galią atleisti nuodėmes.Iki šiol arnotai ant nugaros buvo surišti.Dabar,kad šventinamieji jau pilni kunigai,surišti arnotai išrišami.

Vyskupo šventinimo apeigos. Vyskupo šventinimo apeigas atlieka trys vyskupai:vienas šventina,o du asistuoja .

Kaip kunigystės,taip ir vyskupo šventimai įvyksta Mišių metu.Iki aukojimo ir vyskupas ir šventinamasis kunigas Mišias laiko prie atskirų altorių.Po Evangelijos šventinamasis ateina prie altoriaus,kur vyskupas laiko Mišias ir čia jam aiškinamos vyskupiškos pareigos.Paskui šventinamasis gulasi kryžium,o šventintojas su asistuojančiais skaito Visų Šventųjų litaniją.

Atsistojus,ant pečių dedama Evangelijų knyga priminimui,kad jis turi gyventi pagal tą Evangeliją.Po to vyskupai deda rankas ant galvos ir sako:"Imk Šventąją Dvasią..." giedant "Veni Creator",šv.Krizma tepamas viršugalvis ir rankos ir įteikiami vyskupiškos valdžios ženklai:vyskupiška lazda,žiedas,Evangelija ir mitra.

Po Mišių naujai įšventintasis vyskupas vedamas per bažnyčią ir pristatomas žmonėms.Grįžęs prie altoriaus teikia vyskupiškąjį palaiminimą.

XV.MOTERYSTĖ

Pasirengimas.Moterystė - šeimos sukūrimas yra vienas iš pačių rimčiausių žingsnių žmogaus gyvenime.Kuriant šeimą,reikia pajusti atsakingumą ne tik už savo asmenišką laimę,bet dar daugiau už ateinančios kartos laimę.Ten,kur Dievo vardu bus teikiama gyvybė naujiems žmonės,reikia labai didelio są-

žiningumo.

Kūno atžvilgiu.Susituokiantieji turi būti nejaunesni 18 metų.Be to,turi būti sveiki,sugebą dirbti ir savarankiškai gyventi.

Dvasios atžvilgiu.Dvasios atžvilgiu yra statomi dar didesni reikalavimai.Tėvai vaikams yra didžiausi autoritetai, todėl jie ~~pty~~s patys turi būti subrendusios asmenybės.Tėvai turi turėti sveikas pažiūras į gyvenimą;turi būti religingi.

Civilinės jungtuvės.Prieš tuokiantis bažnyčioje,reikia užsiregistruoti civilinės metrikacijos įstaigoje.Bet tai dar nėra sakramentas.Sakramentas įvyksta tada,kai susituokiama bažnytiniu būdu.

Kad būtų galima teisėtas sakramentas,reikia,kad tam nebūtų kliūčių.

Ardomosios kliūtys:1.Stoka metų.Susituokią turi turėti po 18 metų.

2.Moterystės ryšys.Kol abi vedusiųjų pusės yra gyvos, negalima sudaryti naujos santuokos.

3.Artima giminystė.

4.Kunigystės šventimai/pradedant subdijakonatu/.

5.Vedybos tarp krikštyto ir nekrikštyto.

6.Vedybos su vyro ar žmonos žudymo bendrininku ir

7.Prievarta.

Kas,šitokias kliūtis turėdamas,kėsintųsis susituokti, to santuoka laikoma negaliojančia.

Kliudomosios kliūtys: 1.Mišri tikyba/pvz.,katalikės ir pravoslavo;katalikės ir protestanto ir p./.

2.Įsūnijimas ar įdukrinimas.

3.Krikšto tėvystė ar motinystė ir

4.Tolimesnė giminystė.

Nuo šių kliūčių galima gauti dispensa.O jei kas tas kliūtis ir užslėptų,tai moterystės sakramentą imdamas nusidėtų,bet moterystės sakramentas vistiek būtų tikras.

Sakramentas.Imą šį sakramentą turi būti pašvenčiamoje malonėje.Tais atvejais paprastai atliekama priešvestuvinė išpažintis ir einama Komunijos.

Moterystės sakramentas įvyksta tada,kai jaunieji susitaria bendrai gyventi,vienas kitam padėti,vienas kitą gerbti,

vienas kitą mylėti,vienas kitam būti ištikimi ir tą susitarimą pareiškia prieš oficialų Bažnyčios atstovą ir du liudininkus.

Apeigos.Jungtuvės paprastai įvyksta parapijos bažnyčioje. Jeigu norima tuoktis kitur,reikia gauti vietos klebono ar vyskupo leidimą.

Atvykę į bažnyčią,atsistoja prieš altorių paruoštoje vietoje/jaunoji turi būti jaunojo dešinėje/,užpakaly du ar daugiau liudininkų /poromis/.Kai kunigas ateina prie altoriaus,visi suklaupia ir giedama giesmė į Šventąją Dvasią Veni Creator.

Giesmę atgiedojus,visi atsistoja,kunigas atsigręžia į jaunuosius ir juos klausia:

Jaunąjį:N.,ar esi gerai apgalvojęs,niekeno neverčiamas ir tikrai pasiryžęs vesti N.,kuri čia šalia tavęs stovi? Jaunasis atsako:Taip.

Jaunąją:Taip pat ir tu N.,ar esi gerai apgalvojusi,niekeno neverčiama ir tikrai pasiryžusi tekėti už N.,kuris čia šalia tavęs stovi?Jaunoji atsako:Taip.

Kunigas:Tesuteikia jums Dievas savo malonės,kad tai,ką sakote,darbais įvykintumėt.

Pašventina jaunųjų žiedus ir,užmaudamas ant dešinės rankos bevardžio piršto,sako:Švenčiausios Trejybės vardu imk šį moterystės ištikimumo žiedą;tebūna jis tau dangaus palaiminimo laidas ir tepadeda tau laimėti amžinąjį gyvenimą.

Jaunieji suima dešines rankas,kaip sveikindamiesi,kunigas rankas stula perjuosia ir jaunieji išreiškia priesaikos-pasižadėjimo žodžius:

Jaunasis:Aš N.,/čia įštariamas vardas/ imu sau tave N.moterimi ir šventai pasižadu tave mylėti,būti tau ištikimas,tave gerbti ir iki gyvas tavęs neapleisti.Taip tepadeda man Dievas ir visi Jo šventieji.

Jaunoji: Aš N.,imu sau tave N.vyru ir šventai pasižadu tave mylėti,būti tau ištikima,tave gerbti ir iki gyva tavęs neapleisti.Taip tepadeda man Dievas ir visi Jo šventieji.

Kunigas: /kreipdamasis į liudininkus/ Jus visus,kurie čia esate,imu sau liudytojais,kad,prireikus,parodytumėte,jog šių dviejų moterystė yra teisėtai sudaryta ir Bažnyčios pa-

tvirtinta./Kreipdamasis į jaunuosius,kurie tuo metu atsiklaupia/:Ką Dievas yra sujungęs,žmogus teneišskiria.Todėl jūsų moterystę aš katalikų Bažnyčios vardu tvirtinu ir šaiminu.Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.Amen. /Tai tardamas,kunigas jaunuosius laimina kryžiaus ženklu/.

Jei jaunieji būva su tautiniais drabužiais,kunigui jaunuosius palaiminus,liūdininkė prieina prie jaunosios iš užpakalio ir ant galvos užriša nuometą.Kunigas už jaunuosius dar sukalba maldas,duoda pabučiuoti kryžių ir jungtuvių apeigos tuo baigiamos.

Kas sulaukia bendro gyvenimo 25 metus,švenčia sidabrines jungtuves,o pas 50 metų - aukso vestuves.Toms jungtuvėms yra atatinkamos apeigos ir maldos.

Jei yra laiko,kunigas ir jaunieji garsiai kalba sekančią maldą:

Susituokusiųjų malda

Tu mus sujungei,Viešpatie,didžiuoju sakramentu ir Tu mus gelbėsi nuo mūsų silpnumo.Paslaptingi yra Tavo keliai, bet pašauktiesiems Tu juos apšviesi skaiščios širdies šviesa.

Padaryk mus galingus kilniais širdies jausmais ir palaikyk mūsų širdyse džiaugsmingą jaunosios meilės užsidegimą.Paversk mūsų meilę ištikimybės ir tobulinimosi priemone ir vesk mus,Viešpatie,į visuomet jauną amžinybę.

Tu,Viešpatie,kuris kiekvienam luomui skirstai sunkenybių,teikiančių progos nuopelnams,leisk mums jas pakelti su tvirtybės dvasia ir gelbėk mus nuo nusiminimo ir sielvarto. Padėl mums kantriai pakęsti savitarpio netobulybes ir vargus ir neatšaldyk kiekviename karšto noro matyti antrąjį gerą ir kilmų.

Viešpatie,sujungei mus į vieną kūną,bet gelbėk mus nuo kūniško gašlumo.Leisk mums prisiimti su nusižeminimu Tavo spręstą žemiškos gyvybės dėsnį ir pakelk mus į dvasinių sukštybių viršūnes.Širdį skaiščią sukurk mumyse,Viešpatie,ir dvasią teisią gaivink mūsų viduje.

Laimink Viešpatie,darydamas mus naujos gyvybės įrankiais ir padėk mums išauklėti naują kartą Tavo garbei ,žmo-

nėms pavyzdžiu,jos laimei ir mūsų džiaugsmui.Leisk mums būti nužemintais Tavo Apvaizdos tarnais ir vesk mūsų kartų kartas išganomaisiais Savo keliais.

Didis esi,Viešpatie,ir kiekvienas Tavo žygis yra stebuklingas.Teikis,Viešpatie,padaryti stebuklą ir mūsų širdyse:tesipildo jose šventoji Tavo valia.

Amen,Viešpatie,Amen.

Kaip susituokiama nesant kunigo.

Prieš susituokiant religiniu būdu,pirmiausia reikia susitvarkyti civilinėje metrikacijoje.

Kai nėra kunigo,katalikai susituokia sekančiu būdu:

Jaunasis ir jaunoji,rengdamiesi susituokti,padaro tobulą gailestį už visas savo gyvenimo nuodėmes.Po šito dvasinio pasirengimo vykdomas pats susituokimas.Susituokime,greta jaunąjų,turi dalyvauti bent du liudininkai.Esant jauniesiems ir dviemše liudininkam,gera,kad dar dalyvautų bent vienas vyresnio amžiaus žmogus.Tas vyresnio amžiaus žmogus pradeda susituokimo apeigas.Jeigu tokio žmogaus nebūtų,apeigas galėtų pravesti ir vienas iš liudininkų.

Jeigu prie susituokimo nebūtų nei dviejų liudininkų, susituokimas nebūtų tikras.

Prieš Susituokimo apeigos atliekamos sekančiu būdu:

Ant staliuko pastatomas bent koks,kad ir iš paprasto medžio pasarytas,kryželis.Prieš staliuką atsiklaupia vyresnio amžiaus žmogus,už jo atsiklaupia jaunieji,o už jaunąjų-liudininkai.Visi pasimeldžia į Šventąją Dvasią/į Šventąją Dvasią galima kalbėti ir septynerius poterius/.Pasimeldę visi atsistoja.Vyresniojo amžiaus žmogus į jaunąjį kreipiasi:

N.,/čia ištariamas jaunojo vardas/,ar esi gerai apgalvojęs,niekeno neverčiamas ir tikrai pasirįžęs vesti N./čia ištariamas jaunosios vardas/,kuri čia šalia tavęs stovi?

Jaunoji atsako:Taip.

Klausiama jaunoji:Taip pat ir tu N.,ar esi gerai apgalvojus,niekeno neverčiama ir tikrai pasirįžusi tekėti už N., kuris čia šalia tavęs stovi?

Jaunoji atsako:Taip.

Apeigoms vadovaująs žmogus sako:Tesuteikia Dievas jums savo malonės,kad tai,ką sakote darbais įvykdytumėt.Amen.

Užmaudamas jauniesiems žiedus,sako:Švenčiausios Trejybės vardu imk šį moterystės ištikimumo žiedą;tebūna jis tau dangaus palaimimo laidas ir tepadeda tau laimėti amžinąjį gyvenimą.

Po to apeigoms vadovaująs asmuo juosta suriša jaunųjų dešines rankas,o jaunieji sako priesaikos žodžius:

Jaunasis:Aš N.,imu tau save N.,moterimi ir šventai pasižadu tave mylėti,būti tau ištikimas,tave gerbti ir iki gyvas tavę neapleisti.Taip tepadeda man Dievas ir visi jo šventieji.

Jaunoji:Aš N.,imu tau save N.,vyru ir šventai pasižadu tave mylėti,būti tau ištikima,tave gerbti ir iki gyva tavęs neapleisti.Taip tepadeda man Dievas ir visi Jo šventieji.

Jauniesiems pasakius priesaikos žodžius,apeigoms vadovaująs asmuo kreipiasi į liudininkus sekančiais žodžiais: jus visus,kurie čia esate,imu liudytojais,kad,prireikus,parodytumėte,jog šiųdviejų moterystė yra teisėtai sudaryta ir Bažnyčios patvirtinta.

Kreipdamasis į jaunuosius sako:Ką Dievas yra sujungęs, žmogus teneišskiria.Todėl jūsų moterystę Katalikų Bažnyčios vardu tvirtinu ir laiminu.Vardan Tėvo,ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.Amen./Sakant tuos žodžius,jaunieji laiminami kryžiaus ženklu/.

Po palaiminimo jauniesiems duodamas pabučiuoti kryžius.

Po kryžiaus pabučiavimo galima sukalbėti "Susituokusiųjų maldą"/Žiūr.psl.54/.

Taip moterystės palaiminimas ir baigiamas.

XXVI.SAKRAMENTALIJOS IR LITURGINĖS MALDOS

Jėzus Kristus,gyvendamas žemėje,laimindavo asmenis ir daiktus.Laiminimo galią Jis suteikė ir Bažnyčiai.Bažnyčioje tą galią vykdė apaštalai;vykdo vyskupai ir kunigai.

Sakramentalijos.Kristus įsteigė septynis sakramentus. Bažnyčia jau nuo pat savo įkūrimo pradžios teikė įvairių laiminimų ir šventinimų:"Nes visa...pašventina Dievo žodžiu

ir malda"/1 Tim.4,4-5/.Šitie laiminimai ir šventinimai buvo pavadinti sakramentalijomis.

Sakramentalijms priklauso žemesniųjų kunigystės šventimų teikimas,Bažnyčių,kryžių,rožančių ir t.t. šventinimai ir laiminimai.

Liturginės maldos.Bažnyčia sakramentus ir sakramentalijas papuošia įvairiomis liturginėsmis maldomis.Tokioms liturginėms maldoms priklauso kunigų poteriai,Mišparai,laidotuvių maldos,gegužinės,birželinės,spalių mėnesio pamaldos,Švč. Sakramentu palaiminimai,novenos,oktavos,kryžiaus keliai ir tt.

ŽYMESNĖS IR DAŽNIAU PASITAIKANČIOS SAKRAMENTALIJOS

1.Bažnyčios pašventinimas

Kertinio akmens pašventinimas.Pradedant bažnyčią statyti,didžiojo altoriaus vietoje statomas kryžius.Dedant pamatus,šventinamas kertinis akmuo.Akmuo daromas kubinės formos. Visuose šešiuose šonuose iškalami kryželiai,o kartais taip pat bažnyčios statymo metai,kieno rūpesčiu ir lėšomis bažnyčia statoma ir p.

Kertinio akmens šventinimo apeigas atlieka vyskupas,ar vyskupo įgaliotas kunigas.Šventintojas apsirengia liturginiais rūbais,šventu vandeniu šlaksto altoriaus vietą,pamatus.Pašventintą akmenį deda į pamatą už didžiojo altoriaus.

Medinės bažnyčios šventinimas.Medinę bažnyčią šventina kunigas.Visi žmonės išeina iš bažnyčios,altoriai nudengiami. Kunigas,apsivilkęs liturginiais rūbais,kartu su patarnautojais ateina prie bažnyčios didžiųjų durų.Pirmiausia šventinama bažnyčios išorė.Priešais nešamas kryžius.Paskui šventinamos vidaus sienos ir pati bažnyčia.Į altorių įdedamas vyskupo pašventintas portatelis /marmorinė lenta su šventųjų relikvijomis/.Altorius apdengiamas trimis drobulėmis,ant ciborijos pastatomas kryžius ir laikomos šv.Mišios.

Mūro bažnyčios konsekravimas.Mūrinę bažnyčią konsekruoja vyskupas.- Parapijos kunigai ir parapijiečiai bažnyčios konsekravimui rengiasi pasninku ir maldomis.

Iš vakaro šventoriuje pastatoma palapinė,joje įrengiamas mažas altorėlis ir ant jo padedamas mažas karstelis su

šventųjų relikvijomis.Per naktį ant altorėlio dega žvakės, palapinėje budi ir meldžiasi žmonės.

Rytą prasideda konsekravimo apeigos.Pirmiausia su procesija apie bažnyčią apnešamos relikvijos,o paskui vyskupas aplink bažnyčią eina tris kartus ir ją šlakato švęstu vandeniu.Bažnyčia tuo metu būva tuščia,durys uždarytos ir uždarytoje bažnyčioje prie durų stovi dijakonas.

Konsekruojąs bažnyčią vyskupas,eidamas aplink bažnyčią, kiekvieną kartą prieina prie didžiųjų durų ir prašo jas atidaryti,kad įeitų garbės karalius.Bet dijakonas durų neatidaro.Tik trečią kartą,slenkstį paženklinus kryžiaus ženklu ir visiems šaukiant:"Atidarykite,atidarykite!",dijakonas atidaro duris ir procesija sueina į bažnyčią.

Šventinamas bažnyčios vidus ir konsekruojamas altorius. Bažnyčios viduje X raidės linijomis grindys išbarstomos pelenais.Vyskupas su pastoralu pelenuose rašo lotynų ir graikų alfabetus.Tai reiškia,kad bažnyčia skiriama visoms tautoms.

Raides parašius,šventinamos bažnyčios sienos.Dvylikoje vietų sienos tepamos Šv.Krizma ir tose vietose pastatoma po žvakę.12 žvakių vaizduoja 12 apaštalų.

Bažnyčią pakonsekravus,konsekruojamas altorius,į altorių įmūrijamas karstelis su šventųjų relikvijomis ir laikomos Šv.Mišios.

Kasmet švenčiama metinės bažnyčios pašventinimo sukaktuvės - dedikacija.

2.Aliejų šventinimas

Bažnyčios liturgikoje yra vartojama trys aliejų rūšys: Šv.Krizmas,katekomenų aliejus ir ligonių aliejus.

Šv.Krizmas-alyvos ir balzamo mišinys.Vartojama:per Krikštą tepamas kūdikio viršugalvis;per Sutvirtinimą-sutvirtinamojo kakta;konsekruojamam vyskupui-galva ir rankos;be to: altoriai,konsekruojamų bažnyčių sienos ir t.t.

Katekumenų aliejus-gryna alyvų medžio alyva.Vartojama: per Krikštą tepama kūdikio krūtinė ir pečiai;šventinant kunigą delnai;patepant karalių-karaliaus galva.

Ligoniu aliejus- Taip pat gryhas alyvų medžio aliejus, tik specialiai šiam reikalaui pašventinamas.Tepami ligoniai, kada sunkiai serga.

Aliejus Did.Ketvirtadienį šventina vyskupas,asistuojant 12 kunigų,7 dijakonams ir 7 subdijakonams.

3.Vandens šventinimas

Įvairiems šventinimams kas sekmadienį bažnyčiose kunigai šventina vandenį.Atskirai yra šventinama druska ir vanduo,o paskui sumaišoma.

Druska apsaugoja nuo gedimo;vanduo apvalo nuo nešvarumų.

4.Kapinių pašventinimas

Katalikų laidojimo vieta - kapai yra aptveriami ir pašventinami.Bet koks pašventintų kapų niekinimas yra šventvagystės nuodėmė.

5.Motinos ir jaunavedės palaiminimas

Senojo Įstatymo laikais buvo reikalaujama,kad motina po gimdymo vyktų į šventyklą ir atliktų atitinkamas apeigas. Tas apeigas atliko ir Marija.Marija atvyko į Jeruzalę ir keturiasdešimtą dieną vaikelį Jėzų šventykloje paaukojo Dievui.

Marijos pavyzdžiu seka ir krikščionės motinos.Su kūdikiu ar pačios vienos atvyksta prie bažnyčios durų ar į zakristiją.Motinai į rankas paduodama uždegta žvakė,kunigas kalba tam tikras maldas,motiną laimina ir įveda į bažnyčią.

Panašus palaiminimas yra dupdamas ir jaunavedei,tik į bažnyčią įvedama be žvakės.

6.Vyskupo ir kunigo palaiminimas

Vyskupas,vykdamas laikyti iškilmingų pamaldų ir,tokias pamaldas atlaikęs,laimina žmones.Žmonės tą palaiminimą priima vienu keliu priklaupdami.

Kunigas žmones laimina po Mišių,po Komunijos,prieš išpažintį ir per primicijas ar sekundicijas.Primicijomis vadinamos pirmosios iškilmingos naujai įšventinto kunigo Mišios, o sekundicijos - iškilmingos Mišios po 50 kunigavimo metų.

Primicijos ar sekundicijos pradedamos himnu į Šventąją

Dvasią Veni Creator.Po Mišių teikiamas palaiminimas dedant rankas ant galvos .

Primicijų laiminimo maldos yra sekančios

Kunigas,atsigręžes į altorių

V.Domine exaudi orationem meam.

R.Et clamor meus ad te veniat.

V.Dominus vobiscum.

R.Et cum spiritu tuo.

Oremus

Deus,qui caritatis dona per gratiam sancti Spiritus tuorum fidelium cordibus infudisti,da famulis et famulabus tuis,pro quibus tuam deprecamur clementiam,salutem mentis et corporis;ut te tota virtute diligam et quae tibi placita sunt,tota dilectione percipiam.Per Dominum...

Kunigo laiminimas

Resuscitet in te Dominus gratiam Spiritus Sancti,quam per manuum impositionem acceperis,ut sis dignusm minister Christi et fidelis dispensator mysteriorum Dei.Tribuat tibi Dominus longitudinem dierum et finalem gratiam,ut possis bonum certamen certare,et cursum tuum feliciter consumare, adiuvante Domino Nostro Jesu Christo,qui vivit et regnat in saecula saeculorum.Amen.

Klieriko laiminimas

Cor mundum creat in te Deus et spiritum rectum innovet in visceribus tuis,ut habeas mysterium fidei in conscientia pura,et acquiscere tibi merearis gradum bonum in sacerdotio Christi,qui vivit et regnat...

Bendrasis laiminimas

Benedictio Dei descendat super te /vos/,et maneat semper/Amen.

" " "

Po sekundicijų kunigas senelis yra vadinamas jubiliatu.

7.Bažnytinės laidotuvės

Krikščionių kūnai yra pašventinti Krikšto ir kitų sakramentų,todėl ir mirę yra gerbiami;laidojami pašventituose kapuose.

Kai žmogus miršta,reikia uždegti pašventintą žvakę/grabnyčią/ ir kalbėti maldas už mirštantį/kiekvienoje didesnėje

maldaknygėje tokios maldos yra/.Jeigu iš susijaudinimo tokių maldų nesuranda,galima kalbėti bet kokias maldas;žodžiu sakant,reikia melstis už mirštantį.

Jeigu pas netikėtai ar staiga mirusį negalima tuoj pakviesti kunigo,reikia jį raginti,kad už nuodėmes darytų gailestį.Staiga miręs,kai kurį laiką savyje dar turi gyvybės, Jei tuo momentu jis sugebėtų padaryti gailestį ir jam būtų suteiktas Paskutinis Patepimas,toks žmogus dar galėtų savo sielą išgelbėti.

Kai žmogus numiršta,reikia jį apiprausti ir aprėdyti. Vedusieji rėdomi tamsiais drabužiais;nevedusieji - šviesiais. Moterys tinka rėdyti tautiškais drabužiais.Geriausiai šarvoti ne ant lentos,bet tiesiog į karstą.Ąžuolinę spalva yra bendra karsto spalva visokio amžiaus mirusiems.Jei karstas dažomas ne ąžuoline spalva,tada vedusiųjų karstai dažomi juoda spalva su baltais pagrąžinimais,o nevedusiųjų karstais dažomi šviesia spalva.

Jei karsto greitai negalima gauti,tada nabašninkas šarvojamas ant uždengto stalo ar uždengtos lentos.

Nabašninko kojos atgręžiamos į duris/pasirengimas paskutinį kartą iš namų iškeliauti/.Gale galvos pastatomas kryžius ir ant sienos pakabinama vienas ar daugiau religinių paveikslų/Geriausiai šiam reikalui tinka Jėzaus,Marijos ir Juozapo paveikslai/.Abiejose kryžiaus pusėse pastatoma po žvakę. Aplink karstą,jei yra,pastatomos žvakidės ir būdynių metu taip pat uždegamos žvakės.Aplink karstą taip pat galima pastatyti gėlių.Į nabašninko rankas dedamas koks nors religinis ženklas:kryželis,rožančius ar paveikslėlis.

Būdynių metu visi giminės,kaimynai ir pažįstamieji jaučia pareigą mirusį paskutinį kartą aplankyti ir tuo būdu jam suteikti paskutinį patarnavimą.Lankantieji už mirusį pasimeldžia.Gausiau susirinkę gieda Rožančių ir kitas religines giesmes.

Mirusiojo namiškiai susirinkusius vaišina/jei nabašninko namiškiai neturtingi,- einantieji į šermenis šį tą nusineša/. Gedulo vaišės negali būti gausios;vengiama stipresnio išgėrimo;gedulo ir skausmo dienos negali dies virsti pasigėrimo ir apsirijimo dienomis.

Kaimų kapuose,kur kunigas yra toli,kartais žmonės mirusį laidoja patys.Šiaip jau,- laidojama su kunigu.

Kai laidojama be kunigo .Su nabašninku atsisveikinant, pakanka už jį melstis;nėra reikalo bučiuoti.Uždarant karstą giedama "Amžiną atilsį","Viešpaties angelas",arba "Iš gilybių-de profundis".Iš namų lydint į kapus,giedama Visų Šventųjų litanija.Užkasant duobę,giedama "Viešpaties angelas";jei yra laiko,dar pridedama "Marija,Marija".

Kas nors iš dalyvių,geriausiai vyresnio amžiaus,švęstu vandeniu pašlaksto duobę.

Kai laidojama su kunigu.Kunigas,apsivilkęs liturginiais rūbais prieina prie nabašninko,jį pašlaksto,atkalba maldas ir karstas užvožiamas.Po to lydima į bažnyčią ar į kapus.

Gedulingoje eisenoje artimieji eina ~~prie~~ tuoj po karsto; kiti,išsirikiavę po 4 - 6 - 8 /žiūrint,kiek yra dalyvaujančių ir koks pločio kelias/,eina paskui artimuosius.Minios ėjimu eina tik atsitiktiniai asmenys.

Jei iš namų į bažnyčią lydima be kunigo,tai kunigas nabašninką pasitinka prie bažnyčios durų ir lydi į bažnyčią. Bažnyčioje nabašninkas pastatomas taip,kad jo kojos būtų atgręžtos į altorių.Nabašninką nešant ar vežant,visada į priekį turi būti atgręžtos jo kojos.

Bažnyčioje už numirėlį atgiedamos maldos,egzekvijomis vadinamos.Egzekvijas giedant,artimieji prieina išpažinties ir per Mišias rengiasi už numirėlį priimti Šv.Komuniją;tie, kurie neina išpažinties,už numirėlį meldžiasi tuo metu:kalba Rožančių ar kitas maldas./Jei bažnyčioje yra tik vienas kunigas,tai kol klausoma išpažinčių,laisvieji už numirėlį gieda kokias nors giesmes,ar garsiai kalba Rožančių/.Po egzekvijų yra laikomos Šv.Mišios ir giedama:"Libera me Domine"-gelbėk mane,Viešpatie".

Bažnyčioje baigus pamaldas,numirėlis lydimas į kapus. Priešaky gedulingos eisenos nešamas kryžius,išganymo ženklas. Paskui nešamos vėliavos,vainikai;eina rikiuotieji žmonės ir karsto priešakyje eina kunigas.Paskui kunigą nešamas ar vežamas karstas,o paskui karstą eina mirusiojo artimieji;už jų visi kiti.

Jeigu į kapus vykstama sunkvežimiais,tada laikomasi sekančios tvarkos:karstas vežamas pirmame sunkvežimyje.Tame sunkvežimyje šalia šoferio sėdasi kunigas ir patarnautojas. Platformos priešykj-- laikomas kryžius,o už jo pastatomas karstas.Jeigu imamos vėliavos ar žibintai,tai jie statomi sunkvežimio kampuose.Šalia karsto susėda mirusiojo artimieji, - Sekančiuose sunkvežimiuose vyksta visi kiti laidotuvių dalyviai.

Karstą nešant į kapus,reikia nesigrūsti ir nesistumdyti.Kapuose - nemindžioti kapų,nelaužyti kryžių ir gėlių.

Atlydėjus į vietą,karstas padedamas ant duobės krašto. Kunigas atkalba maldas,pašlaksto duobę ir pasako pamokslą. Jei kas su mirusiuoju nori atsisveikinti,iš anksto apie tai turi pranešti kunigui.Atsisveikinmo kalbos negali būti ilgesnės 2 - 5 minučių.Po kalbų,kunigui davus ženklą,karstas leidžiamas į duobę.Pirmiausiai kunigas,o paskui numirėlio artimieji į duobę tris kartus meta nežių žemių/tai pats paskutinis patarnavimas žmogui/.Duobę užkasant giedama "Viešpaties angelas" ir,jei dar yra laiko,"Marija,Marija". Gieda visi laidotuvių dalyviai.

<u>Mažų kūdikių laidotuvės</u>. Maži kūdikiai panašiai laidojami,kaip ir suaugusieji.Kad pakrikštyti kūdikiai mūsų maldų nereikalingi,tai tais atvejais meldžiamasi už šeimos mirusius.

Po laidotuvių artimieji turi padėti sustvarkyti mirusiojo šeimai.

<u>Mirusiojo valia - šventas dalykas</u>.Labai pažeminantis yra reiškinys grobstyti mirusiojo turtą.Kokią valią pareiškia mirštąs žmogus dėl savo turto žodžiu ar raštu,- visa tai reikia šventai vykdyti.

XXVII.LITURGINĖS MALDOS - PAMALDOS

1.Maldos priemonės

Kas sugeba be jokių priemonių jungtis su Dievu,tam priemonės ir nereikalingos.Bet daugumai žmonių su Dievu jungtis nėra taip lengva.Tiems yra reikalingos įvairios pa-

maldumo priemonės.

Maldaknygės.Maldaknygėse yra spausdinami įvairūs pamokymai apie religinį gyvenimą ir įvairios maldų formulės.

Giesmynai.Visais laikais žmonės Dievą garbindavo ir giesmėmis.Maldaknygėse ir giesmynuose talpinamos įvairios giesmės,giedamos įvairiomis progomis.

Rožančius.Seniau pamaldūs asmens maldas skaičiuodavo akmeniukais,grūdais ir p.Dabar maldoms skaičiuoti daromi rožančiai.Vadinamieji "poteriukai" daromi iš įvairių augalų lietų grūdelių,kaulo,gintaro,stiklo,akmens,medžio ir p.

Kryželiai.Nešiojami ant kaklo,prie Rožančiaus,pakabinami ant sienos ties lova ir p.

Škaplieriai.Seniau buvo dėvimi labai dideli:tai buvo rūbo dalis,per pečius nuleidžiama iki žemės.Vėliau tie škaplieriai vis buvo mažinami ir mažinami.Dabar škaplieriai pakeičiami metaliniais medalikėliais.

Šventas vanduo.Vartojamas nuo III amž.Visi šventinimai atliekami pašventintu vandeniu.Bažnyčiose prie durų yra švęsto vandens,su kuriuo žmonės šlaksto patys save.Daug kas ir namuose,ypatingai prie lovos laiko švęsto vandens;eidami gulti ir kitomis progomis save šlaksto.

2.Maldos - pamaldos

1.Kunigų poteriai.Pirmais krikščionybės amžiais buvo paprotys melstis septynis kartus dienoje.Tokios tvarkos ypač laikydavosi kunigai.Kiek vėliau jų kalbamos maldos buvo suvienodintos.Ir dabar kiekvienai dienai skirtos kunigo maldos padalintos į 7 dalis.

Kunigiškųjų maldų/poterių/ rinkinys yra vadinamos brevijorium.Kad brevijoriaus knyga yra labai didelė ir kelionėse nepatogi,tai kelionėse būdami kunigai kasdien kalba tris dalis Rožančiaus.

2.Marijos valandos.Kunigų poterių pavyzdžiu pasauliečiai asmens daug kur kalba ar gieda tam tikras giesmes ir maldas Marijos pagarbai.Tai daroma dažniausiai rytais bažnyčioje ar namuose.Brevijoriaus pavyzdžiu,Marijos valandos suskirstytos į 7 dalis.

3.Litanijos.Tam tikros maldos su pakartotais prašymais. Bažnyčioje jos žinomos jau nuo IV amžiaus.Visos litanijos

pradedamos:Kyrie eleison,Christe eleison,Kyrie eleison.

Litanijų yra daug,bet viešam vartojimui /liturginėse pamaldose/ Bažnyčios yra patvirtintos tik penkios:Visų Šventųjų,Švč.Panelės Marijos,Švč.Jėzaus Vardo,Švč.Jėzaus Širdies ir šv.Juozapo.

Pati seniausioji litanija yra Visų Šventųjų litanija.

4.Suplikacijos.Maldavimai,kiek panašūs į litanijų maldavimus.Pats žodis "suplikacija" lotynų kalboje reiškia nuolankų maldavimą.Lietuvoje labiausiai paplitusios suplikacijos yra "Šventas Dieve".Jos giedamos atsiklaupus,prie išstatyto Švč.Sakramento.Suplikacijos užbaigiamos Švč.Sakramento palaiminimu ir giesme "Garbinkime Švenčiausiąjį Sakramentą".

5.Novenos. Žmonės,norėdami ko nors išprašyti, už ką nors permaldauti,- meldžiasi devynias dienas iš eilės. Yra viešos novenos ir privačios.Viešomis vadinamos tos,kurios daromos bažnyčioje,vadovaujant kunigui,privačiomis tos, kurias vykdo paskiri asmens.Novenos laikomos į Šv.Dvasią, į Jėzų Kristų,į Panelę Švenčiausią ir šventuosius.

6.Kryžiaus keliai.Tai prisiminimas kelio,kuriuo Kristus ėjo į Golgotos kalną žmones atpirkti.Jeruzalėje tas kelias tikinčiųjų buvo ypatingai brangintamas.Marija pirmoji pradėjusi tuo keliu vaikščioti ir apmąstyti savo Sūnaus kančią.Prie žymesnių vietų sustodavusi.

Marijos pavyzdžiu sekė ir kiti krikščionys.

Dėl didelio nuotolio ne visiems krikščionims Jeruzalė buvo pasiekiama.Todėl pradėta tapyti svarbesnius įvykius iš Kristaus kančios ir juos kabinti šventoriuose,bažnyčiose,ar miškuose.Kada tai būdavo daroma miškuose,būdavo stengiamasi padaryti tokius nuotolius,koki buvo Jeruzalėje.Tais atvejais stočių būdavo daroma 35.Šitokios stotys dar vadinamos kalvarijomis.

Bažnyčioje ir šventoriuje paprastai yra daroma 14 Kristaus kančios stočių.

Kryžiaus kelius galima vaikščioti vienam su ir daugeliui su procesija.

Vienam vaikščiojant:Prie didžiojo altoriaus padaroma intencija vaikščioti kryžiaus kelius ir apmąstyti Kristaus kančią.Paskui einama prie kiekvienos stoties,pažvelgiama į paveikslą,apmąstoma atitinkama Kristaus kančia /arba bendrai mąstoma apie Kristaus kančią/.Prie kiekvienos stoties priklaupiama ir priklaupiant galima sakyti:"Garbiname Tave, Viešpatie Jėzau Kristau ir šloviname Tave,kad per Kryžių ir savo kančią atpirkai pasaulį".Atsiklaupus sukalbama:1 Tėve mūsų,1 Sveika Marija ir 1 Garbė Dievui Tėvui.Aplankius visas stotis,prie didžiojo altoriaus Bažnyčios intencija sukalbama 6 poteriai.

Iškilmingai vaikščiojant:Nešamas kryžius ir kartu eina kunigas.Jei tais atvejais bažnyčioje žmonių labai daug ir visiems negalima kartu vaikščioti,tai vadovaują vaikščioja, o kiti tik atsiklaupia ir atsistoja kartu su vadovaujančiais, o visą laiką pasilieka toje pačioje vietoje.

Ligoniai ir negalį nuvykti į bažnyčią kryžiaus kelių atlaidus gali gauti apmąstydami Kristaus kančią,turėdami rankoje stacijų kryželį ir sukalbėdami 20 Tėve mūsų,20 Sveika Marija ir 20 Garbė Dievui Tėvui.

Z.Rožančius.Jau pirmais Krikščionybės amžiais buvo paprotys kai kurias maldas /Tėve mūsų,Sveika Marija/ kartoti daug sykių.Maldoms skaityti buvo vartojami akmeniukai.Viduriniais amžiais susiformavo dabar vartojamas Rožančius-šioks toks pakartojimas brevijoriaus.Brevijoriuje yra kalbamos psalmės.Psalmių yra iš viso 150.Rožančiuje dabar yra kalbama 150 Sveika Marija.Psalmės baigiamos Garbė Dievui Tėvui. Ir Rožančiuje kiekviena paslaptis baigiama Garbė Dievui Tėvui.Be to, brevijorius pradedamas Tikiu į Dievą Tėvą.Ir Rožančius pradedamas Tikiu į Dievą Tėvą ir Tėve mūsų;ir kiekviena paslaptis pradedama Tėve mūsų.

Rožančius yra skirstomas į 3 dalis:I dalis-linksmoji, II dalis-sopulingoji ir III dalis-garbingoji.Kiekviena dalis dar skirstoma į 5 dekadas arba paslaptis.

Visas Rožančius atrodo taip:

I dalis linksmoji:I paslaptis-apreiškimas Marijai ir įsikūnijimas,II-Elžbietos aplankymas,III-Kristaus gimimas,

IV-Kristaus aukojimas bažnyčioje,V-Kristaus atradimas bažnyčioje.

II dalis sopulingoji:I paslaptis-Jėzaus malda Alyvų darže ir suėmimas,II-plakimas,III-erškėčiais vainikavimas, IV-kryžiaus nešimas,V-nukryžiavimas.

III dalis garbingoji:I paslaptis-Kristaus atsikėlimas, II-Kristaus dangun žengimas,III-Šv.Dvasios atsiuntimas,IV-Marijos dangun ėmimas,V-Marijos vainikavimas danguje.

Rožančius kalbamas taip:paėmus Rožančių į rankas,pasiryžtama kurią nors dalį kalbėti,pvz.,I dalį linksmąją arba džiaugsmingąją.Pabučiuojamas kryželis,persižegnojama,sukalbama 1 Tikiu į Dievą Tėvą,1 Tėve mūsų ir 3 Sveika Marija. Paskui trupučiuką pagalvojama apie tai,kaip angelas Marijai apreiškė Kristaus įsikūnijimą;kaip Marija sutiko būti Kristaus motina ir kalbama 1 Tėve mūsų,10 Sveika Marija ir 1 Garbė Dievui Tėvui.Po to truputį pagalvojama apie tai,kaip Marija vyko aplankyti Elžbietą ir vėl kalbama 1 Tėve mūsų, 10 Sveika Marija,1 Garbė Dievui Tėvui ir t.t.,kol atkalbama viena Rožančiaus dalis,ar visas Rožančius.

8.Mišparai.Yra kunigų poterių /brevijoriaus/dalis,kalbama vakare.Susideda iš 5 psalmių,himno,Marijos giesmės Magnificat ir keletos maldų.Mišparai bažnyčioje laikomi baigiantis visoms pamaldoms,arba vakarais.Juos gieda kunigas ir vargonininkas,o kartais ir choras.

9.Keturiasdešimtė.Beveik kiekvienoje bažnyčioje kartą metuose Švč.Sakramentas išstatomas 40 valandų viešam garbinimui.Dvi dienas Švč.Sakramentas būva išstatytas po 13 valandų ir vieną dieną 14 valandų.Bažnyčioje tomis dienomis sakomi atitinkami pamokslai,žmonės eina išpažinties ir Komunijos, suklaupę prieš Švč.Sakramentą meldžiasi.

10.Palaiminimas Švč.Sakramentu. Kada tik pamaldos būva su Švč.Sakramentu,jos baigiamos Švč.Sakramento palaiminimu.Be to,daugelyje bažnyčių kasdien vakarais daromas Švč.Sakramentu palaiminimas.- Kai vyksta 40 valandų adoracija,palaiminimas teikiamas tik tai adoracijai baigiantis.

11.Procesijos.Vykdant viešą tikėjimo išpažinimą,daromos religinės eisenos-procesijos.Kiekvienos tokios procesijos

priešaky nešamas kryžius.Paskui kryžių-vėliavos,altorėliai, poduškėlės ir kiti religiniai ženklai.

Yra įvairių religinių procesijų:

a.Vasario mėn.2 diena. Yra šventinamos žvakės ir su uždegtomis žvakėmis daroma procesija.- Ši procesija daroma prisiminti,kaip Kristus,mūsų šviesa,Marijos buvo atneštas į bažnyčią.

b.Verbų Sekmadienį.Šventinamos palmės arba verbos ir su palmėmis-verbomis rankose daroma procesija.Tai prisiminimas Kristaus iškilmingo įjojimo į Jeruzalę.

c.Velykų rezurekcijos procesija.Džiaugsmo procesija atsikėlusiąjam Kristui pagarbinti.Daroma tris kartus aplink bažnyčią arba bažnyčioje prisiminimui,kaip Kristus trečią dieną atsikėlė iš numirusių.

d.Dievo Kūno šventės procesija.Viešas Švč.Sakramento pagarbinimas.Bažnyčioje arba šventoriuje įrengiami 4 altoriai ir daroma iškilminga procesija su Švč.Sakramentu.Procesiją baigiant,duodamas palaiminimas.

e.Gedulo procesijos.Vėlinių dieną ir laidojant mirusius.

f.Šv.Morkaus ir Kryžiaus dienomis. Tai permaldavimo procesijos,daromos šv.Morkaus dieną /balandžio mėn.25 d./ ir tris dienas prieš Šeštines.Šios procesijos metu giedama Visų Šventųjų litanija.

g.Atlaidų procesijos.Atlaidų metu prieš pirmuosius Mišparus,prieš Sumą ir po antrųjų Mišparų bažnyčioje ar aplink bažnyčią daroma procesija su Švč.Sakramentu.

Kiekviena procesija primena,kad žmogus čia neturi pastovaus gyvenimo,ir yra nuolatinis keleivis į amžinąją Tėvynę.

XXVIII.LITURGINIS LAIKAS

Kad religinis gyvenimas nuolatos klestėtų,svarbesnės religinio gyvenimo tiesos nuolatos primenamos.Liturginių metų laikotarpy tikintiesiems prieš akis pastatomas visas Kristaus gyvenimas;primenamos visos svarbesnės religinio gyvenimo tiesos.

Liturginiuose metuose ypatingą vietą užima sekmadienis.

Sekmadienis-Viešpaties diena;Kristaus iš numirusių atsikėlimo diena;Šv.Dvasios atsiuntimo diena;Bažnyčios įkūrimo diena;Švč.Trejybės diena.Sekmadieniais daromas pašlakstymas mums nuotalos primena mūsų pačių krikštą,kada pirmą kartą buvome apiplauti šventu vandeniu.

Liturginiai metai koncentruojami apie tris svarbiausias šventes:1.K a l ė d a s , 2 . V e l y k a s ir 3 . S e k m i n ė s .Tomis šventėmis iš naujo pergyvenamos trys svarbiausios krikščioniškojo gyvenimo tiesos:Kristaus gimimas, Kristaus prisikėlimas ir Bažnyčios gimimas-Šv.Dvasios atsiuntimas.Ir visi liturginiai metai skirstomi į tris laikotarpius:1.Kalėdų laikotarpį,2.Velykų laikotarpį ir 3.Sekminių laikotarpį.

1.Kalėdų laikotarpis

Prasideda pirmu Advento sekmadieniu ir trunka iki senųjų užgavėnių sekmadienio.

Adventas.Liturginių metų pradžia.

Adventas-atėjimas.Seniau-laikas,kada buvo laukiama į pasaulį ateinant Išganytojo;dabar laukiama Išganytojo ateinant į savo sielą.

Pirmiesiems žmonių tėvams Dievas pažadėjo atsiųsti Išganytoją.Bet Išganytojo reikėjo ilgai laukti.Pranašas Izaijas tą žmonių lūkesį išreiškia žodžiais:"Rasokite,dangūs, iš aukštybių,ir tegul debesys išlyja teisųjį,tegul atsiveria žemė ir teišželdo Gelbėtoją"/Izaijo 45,8/.

Adventas užtrunka keturių sekmadienių laikotarpį prieš Kalėdas.

Advento metu Bažnyčia kviečia daryti atgailą;ruošti kelią Išganytojui į savo sielą.Bažnyčios liturginė spalva-atgailos spalva-violetinė.Draudžiamos vestuvinės iškilmės, pasilinksminimai.Mišių Evangelijoje ir pamoksluose primenamas Jonas Krikštytojas,raginąs daryti atgailą,taisyti kelią Viešpaties atėjimui.Be to,primenamos Izaijo pranašystės apie Kristaus atėjimą.

Rarotai.Advento metu švintant laikomos Mišios prie Marijos altoriaus.Marija-aušra,po kurios atėjo saulė-Išganytojas.Tose Mišiose reiškiamas Išganytojo ilgesys.Mišios prade-

damos žodžiais "Rorate caeli-rasokite dangūs". Nuo to žodžio ir pavadinimas rarotais.

Rarotų metu ant altoriaus pastatoma išpuošta žvakė-ji vaizduoja Mariją.

Visi uolesni katalikai Advento metu atlieka išpažintį ir priima Komuniją.

Nekalto Prasidėjimo šventė. Gruodžio mėn. 8 d. iškilmingai švenčiama Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė.

Kūčios. Kalėdų vigilija. Jau pirmais krikščionybės amžiais buvo valgoma bendra Kūčių vakarienė. Vakarienė buvo pradedama pašventinta duona. Ir dabar Kūčios pradedamos "Dievo pyragais"-paplotkėlėmis.

Daugelis katalikų Kūčių dieną praleidžia nieko nevalgę, arba tik truputį sausai užkanda. Sočiai valgo tik prie Kūčių stalo.

Prisiminimui, kad Kristus gimė ant šieno, stalas apdengiamas šienu ir uždengiamas staltiese. Kai baigiami dienos darbai, visi pasipuošia ir susirenka prie bendro stalo. Vaišės pradedamos bendra malda, sukalbant bent vieną Tėve mūsų ir Sveika Marija. Vyriausias šeimos narys paima paplotėlę, visus sveikina ir duoda nuo tos paplotėlės gabaliuką laužtis. Ir visi kiti savo tarpe sveikindamiesi vienas nuo kito laužia po mažą gabalėlį paplotėlės.

Kūčių vakarą viską vieni kitiems atleidžia, visi susitaiko.

Ūkininkai tą vakarą pasistengia ir gyvuliams duoti skanesnio pašaro.

Daugelyje namų įruošiama Kalėdų eglutė, kuri vaizduoja Kristų. Eglutės šviesų uždegimo proga yra dalinamos dovanos. Kalėdų dovanos primane Kristaus atneštąją malonę.

Kai kur namuose, o dažniausiai bažnyčioje įrengiamas Betliejus. Betliejuje pavaizduojamas gimęs Kristus, piemenėliai, o per Tris Karalius dar pridedami ir tyrs karaliai.

Bažnyčioje prieš 12 val. nakties atidaroma Betliejaus kūtelė, uždegamos žvakės, paskaitona Evangelijos ištrauka, pasakoma atitinkamas pamokslėlis ir lygiai 12 val. nakties laikomos Bernelių Mišios. Tą naktį, esą pašvenčiamoje malonėje,

gali priimti Komuniją.Kaimo bažnyčiose,kur 12 val.nakties Bernelių Mišios nelaikomos,- jos laikomos kiek galima ankščiau rytą.Bernelių Mišių metu,kaip ir visą Kalėdų laikotarpį,giedamos kalėdinės giesmės.

Kalėdos.Jos visada švenčiamos gruodžio mėn.25 d.

Kalėdos - džiaugsmo šventė.Tai įsikūnijimo ir Kristaus gimimo prisiminimas.Kalėdos taip pat yra ir savo Krikšto prisiminimas/per Krikštą Kristus užgimsta kiekvieno žmogaus sieloje/.

II Kalėdų diena.Tą dieną yra minima pirmojo kankinio šv.Stepono šventė.

III Kalėdų diena.Tą dieną yra minimas šv.Jonas Apaštalas ir Evangelistas.

IV Kalėdų diena.Tą dieną švenčiama Nekaltųjų Bernelių šventė.

Nauji Metai. Pagal civilinį kalendorių sausio mėn.1 dieną pradedami Nauji Metai.Bažnyčios liturgikoje Nauji Metai-Jėzaus Vardo šventė.Aštuntą dieną po gimimo Kristui buvo suteiktas Jėzaus vardas.

Baigiant senuosius metus daug kur žmonės susirenka į bažyčią ir Dievui dėkoja už patirtus gerumus praėjusiais metais.Lygiai 24 val.giedama Te Deum laudamus.Tuoj po 24 val. prašoma palaimos Naujiems Metams.

Trys Karaliai.Sausio mėn. 6 dieną.Kristaus apsireiškimo pasauliui šventė.Ta šventė primenami trys įvykiai iš Kristaus gyvenimo:1.Rytų šalies išminčiai,danguje pamatę naują žvaigždę,įsitikino,kad Žydų žemėje turėjo gimti karalius ir atėjo tam karaliui išreikšti pagarbą.Radę Išganytoją,Jį pagarbino ir davė dovanų:aukso,smilkalų ir miros.2. Kristaus krikštas Jordano upėje ir 3.Pirmasis Kristaus stebuklas Galiliejos Kanoje.Tai Kristaus apsireiškimas stabmeldžiams,žydams ir apaštalams.

Trijų Karalių šventės išvakarėse šventinama kreida ir su ja duryse ar virš durų rašomos trys pirmosios raidės trijų išminčių ir kryželiai:K + M + B+/Išminčiai vadinęsi Kasparas,Melchioras ir Baltazaras/.

Trijų Karalių dieną prieš sumą yra šventinamas auksas,

smilkalai ir mira.Tai primena rytų krašto išminčių dovanas Kristui:smilkalai-kaip Dievui,auksas-kaip karaliui ir mira-kaip žmogui./Mira senovėje balzamuodavo lavonus/.

Įvadybos-Grabnyčios.Pas mus ši šventė vadinama Grabnyčiomis/vasario mėn.2 d.;dabar keliama į Sekmadienį/.Taip vadinama dėl to,kad tą dieną šventinamos žvakės,grabnyčiomis vadinamos /žvakės statomos prie grabo žmogui mirus/.

Bažnyčios šventinamosios žvakės sudedamos ant altoriaus; žmonės savo atsineštas žvakes laiko rankose.Kunigas išeina prie altoriaus ir šventina žvakes:ir tas,kurios sudėtos ant altoriaus ir tas,kurias žmonės laiko rankose.Pašventinus, su degančiomis žvakėmis daroma procesija.Po procesijos laikomos šv.Mišios.

Žvakių šviesa Bažnyčioje reiškia Kristų.

Kiekvieni krikščioniški namai turi pašventintą žvakę. Kai žmogus miršta,jam pašventinta žvakė įduodama į ranką, arba bent uždegama prie mirštančiojo lovos.

Trys žvakės žmogų lydi per gyvenimą:Krikšto žvakė,pirmosios Komunijos žvakė ir mirties žvakė arba grabnyčia.

2.Velykų laikotarpis

Senosios užgavėnės.Seniau gavėnia prasidėdavo pustrečios savaitės anksčiau.Dabar tikroji gavėnia prasideda tik Pelenų trečiadieniu,bet liturgikoje gavėniškos nuotaikos pamaldose pradedamos jau senomis užgavėnėmis.- Dėvimi atgailos rūbai - violetinė spalva.

Pelenų trečiadienis.Sudeginamos praėjusių metų palmės-verbos ir pelenai padedami ant altoriaus.Čia jie pašventinami ir pašventintais pelenais barstomos žmonių galvos tariant žodžius:Atmink,žmogau,kad dulkė esi ir dulke pavirsi. Tuo išreiškiama žmogaus žemiškojo gyvenimo pabaiga.Moterims pelenai beriami ne ant skarelių ar skrybėlių,bet ant plaukų,todėl galvą reikia nudengti,jeigu ji yra pridengta.

Pelenus išbarsčius,laikomos šv.Mišios.Mišių metu jau giedamos gavėniškos giesmės.

Kai kas pasiima mažą žiupsnelį pašventintų pelenų ir parsineša namo.

Gavėnia. Kristaus 40 dienų pasninko ir kančios prisiminimo laikas.Bažnyčios pamaldos,giesmės ir muzika pilnos skausmo,liūdesio,atgailos.

Visas tikinčiųjų žmonių gavėnios gyvenimas-gyvenimas kryžiaus šešėly.

Kaip dirva yra išravėjama,kad joje galėtų augti geri augalai,taip gavėnios metu žmogaus gyvenimas atpalaiduojamas nuo visokių blogumų,kad gausiau galėtų pasireikšti dorybės.

Graudūs verksmai ir kryžiaus keliai.Daugelyje bažnyčių popietiniu laiku giedamos giesmės apie Kristaus kančią,sakomas pamokslas ir einama procesija.Šitos pamaldos yra vadinamos "Graudūs verksmai".

Kur nėra graudžių verksmų,ten vaikščiojami kryžiaus keliai.

Kančių sekmadienis.Kryžiai ir paveikslai uždengiami violetiniais šydais,kuriais išreiškiamas skausmas dėl Kristaus kančios.- Šis sekmadienis,švenčiamas dvi savaites prieš Velykas,primena Kristaus pasislėpimą nuo minios,norinčios Jį nužudyti.

Didžioji savaitė - paskutinė gavėnios savaitė.Ta savaitė pilna didelių įvykių:Kristus iškilmingai įjojo į Jeruzalę,buvo įsteigtas Švč.Sakramentas,Kristus kentėjo,mirė ir atsikėlė iš numirusių.

Didžioji savaitė pradedama P a l m i ų s e k m a d i e n i u .

Palmių sekmadienis.Pas mus palmių sekmadienis dažniausiai yra vadinamas V e r b ų s e k m a d i e n i u .Taip vadinama dėl to,kad pas mus žmonės tą dieną į bažnyčią,vietoj palmių,atsineša verbų šakeles.Tai prisiminimas tos didingos eisenos,kada Kristus iškilmingai,kaip Karalius-Valdovas,jojo į Jeruzalę,o žmonių minios Jam po kojomis klojo savo rūbus ir medžių,daugiausia palmių,šakas;su palmių šakomis rankose Jį lydėjo.

Pradedant Palmių sekmadienio pamaldas,pirmiausia būva paprastas pašlakstymas.Po to įvyksta iškilmingas palmių-verbų šventinimas ir procesija.Prie procesijos kryžiaus viršūnės užkišama pašventintos verbos šakelė.Vykstant procesijai, žmonės laužia savo verbų šakeles ir meta ant to kelio,kuriuo

eina procesija.

Už bažnyčios durų sustoja kunigas,durys uždaromos ir kunigas gieda už durų,o kiti giedoriai gieda bažnyčioje. Baigiant giedoti,su kryžium tris kartus suduodama į duris, durys atidaromos ir procesija grįžta prie altoriaus.

Mišiose yra skaitoma pasija-ištrauka iš Evangelijos, kur aprašoma Kristaus kančia.

Tamsiosios aušrinės.Seniau kunigai bažnyčiose giedodavo tam tikras rytmetines maldas.Dėl patogumo tos maldos buvo galima atgiedoti ar atkalbėti ir iš vakaro.Dabar kunigai tas maldas kalba privačiai.Didesnėse bažnyčiose,kur daugiau yra kunigų,Didžiąją savaitę tos pamaldos iškilmingai giedamos. Altoriuje uždegamos 6 žvakės,o prieš altorių ant tam tikro trikampio uždegama 15 žvakių.Po kiekvienos psalmės vis po vieną žvakę užgesinama.Pradžioje gesinama nuo trikampio,o paskui nuo altoriaus.Paliekama tik viena žvakė ant trikampio ir nešama už altoriaus/paslepiama/.Baigiantis pamaldoms, žvakė vėl išnešama iš už altoriaus,statoma ant trikampio ir gesinama.Kunigai tuo metu su knygomis kelia triukšmą.

Seniau,kada šios maldos buvo kalbamos rytais,-pradedant giedoti ar kalbėti būdavo dar tamsu ir buvo reikalinga daugiau žvakių šviesos.Diemai auštant,vis mažiau darėsi reikalinga žvakių šviesos,todėl jos pamažu po vieną buvo gesinamos.Dabar tos žvakės turi simbolinę reikšmę.Žvakės-tai Kristus,Jo mokiniai ir maldingos moterys.Žvakių gesinimas vaizduoja apaštalų bėgimą nuo Kristaus,kada Jis buvo sugautas. Paskutinės žvakės užgesinimas-Kristaus mirtis.Paskutinę žvakę gesinant,su knygomis daužomi suolai ir keliamas triukšmas.Tai primena žemės drebėjimą ir uolų skilimą,kai Kristus mirė.

Tamsiose aušrinėse giedamos Jeremijo raudos arba lamentacijos.Raudose aprašomas pranašo skausmas dėl Jeruzalės sugriovimo ir pavaizduojami žydų vargai Babilono nelaisvėje.

Did.Ketvirtadienis.Paskutinės Vakarienės ir Švč.Sakramento įsteigimo diena.Švč.Sakramento viešo pagarbinimo diena dabar nukeliama į Dievo Kūno šventę,nes tada yra palan-

kesnis oras ir šventės džiaugsmingos nuotaikos nedrumsčia toliau seką liūdnai įvykiai /Kristaus suėmimas,kančia,mirtis/.

Mišios.Did.Ketvirtadienį bažnyčiose laikomos tik vienerios Šv.Mišios.Jr Kristus Paskutinėje Vakarienėje telaikė vienerias Šv.Mišias,o apaštalai priėmė Komuniją.

Mišių metu konsekruojamos trys ostijos:viena priimama Mišių metu,viena paliekama Did.Penktadienio Komunijai ir viena įdedama į monstranciją.

Giedant"Gloria in excelsis" skamba visi varpai,varpeliai,o paskui gilam liūdesiui išreikšti dėl Kristaus kančios ir mirties,iki Šeštadienio nei varpai neskamba,nei vargonai negaudžia.Vietoj varpelių,tam tikrais tarškalais barškinama.

Did.Ketvirtadienį visi,kiek leidžia sąlygos,eina Komunijos.

I š s t a t y m o a l t o r i u s .Po Mišių Švč.Sakramentas komuninėje paliekamas paimamas iš didžiojo altoriaus ir nešamas į tam tikrą vietą viešam garbinimui;ta vieta įrengiama ne altoriuje,bet kurioje nors kitoje patogioje vietoje.Tai ne kalėjimas/kai kas tą vietą vadina kalėjimu/, bet vieta,kur Švč.Sakramentas garbinamas;kur dėkojama Kristui už tai,kad Jis Švč.Sakramente pasilieka tarpe mūsų!-Ši vieta yra vadinama išstatymo altorium.

A l t o r i ų n u d e n g i m a s .Po Mišių ir po procesijos į išstatymo altorių,nudengiami altoriai,išvartomos žvakidės,nuimami kanonai ir altoriaus viršus plaunamas. Altorių nudengimas reiškia Kristaus nurengimą Jo kančios metu.

K o j ų p l o v i m a s .Katedrose vyskupas 12-kai senelių plauna kojas.Vyskupas su asista eina į parengtą vietą ir dijakonas pagieda atitinkamą Evangeliją.Po to vyskupas klaupiasi prie kiekvieno senelio kojų,dešinę koją nuplauna,nušluosto ir pabučiuoja.Tai priminimas to įvykio, kada Kristus apaštalams plovė kojas.

Did.Penktadienis.Kristaus kančios ir mirties ant kryžiaus prisiminimas.Pamaldos persunktos gedulo ir skausmo.

Prasidedant pamaldoms,kunigas prieš altorių parpuola kryžium ir kurį laiką mąsto Kristaus kančią.

Altoriuje nėra jokių papuošalų;nedega žvakės.

Atsikėlęs,kunigas prie altoriaus skaito Kristaus kančių aprašymą.Po to meldžiasi už visus žmones,tikinčius ir netikinčius.

K r y ž i a u s p a g e r b i m a s .Tai viena iš svarbiausių Did.Penktadienio apeigų.Kunigas paima kryžių, atsistoja ant altoriaus laiptų,kryžių rodo žmonėms ir gieda: "Ecce lignum crucis...Štai kryžiaus medis,ant kurio pasaulio Išganytojas kybojo".Paskui kryžių neša į vidurį bažnyčios ir padeda ant ten paruošto kilimo.Čia kunigas nusiauna batus ir tris kartus priklaupdamas atiduoda pagarbą kryžiui.Paskui kryžių pagerbia kiti kunigai ir visi bažnyčioje esą žmonės.Kai pasibaigia kryžiaus pagerbimas,kunigas kryžių padeda ant altoriaus ir į didįjį altorių perneša Švč.Sakramentą.Šia pravedamos Did.Penktadienio pamaldos /tą dieną Mišios nelaikomos/,kurių metu tik pamaldas pravedęs kunigas priima Komuniją.

V e l y k ų k a r s t a s .Po Komunijos kunigas vakar pakonsekruotą ostiją deda į monstranciją,monstranciją apdengia baltu šydu ir Švč.Sakramentas su procesija nešamas į šoninį altorių/jei patogiau,tai į didįjį/,gražiai papuoštą altorių.Altoriuje pavaizduojama Kristaus laidojimo vieta, todėl šiuo atveju tas altorius pavadinamas "Velykų karstu". Prieš tą altorių ant kilimo padedamas kryžius.Prie altoriaus visą laiką adoruojama.

<u>Did.Šeštadienis</u>.Šios dienos pamaldos pradedamos <u>ugnies šventinimu</u>.Iš titnago įskeliama ugnies ir šventoriuje sukuriamas laužas./Ugnis iš titnago/Kristaus iš numirusių prisikėlimo simbolis/.Kunigas su procesija ateina prie ugnies ir ją šventina.Paskui šventina smilkalus ir uždega dagtį.Į smilkytuvą įdedama ugnies,užpilama smilkalų ir visa procesija eina į bažnyčią.Procesijoje ant trišakio nešama trilypė žvakė.Bažnyčios prieangyje uždegama viena žvakė,bažnyčios vidury antra ir prie altoriaus trečia.Žvakę uždegęs,kunigas ją rodo žmonėms ir sako:Lumen Christi-Kristaus šviesa.Žmonės atsako:Deo gratias-Ačiū Dievui.Prisiartinus prie altoriaus, su pašventinta ugnimi uždegamos visos bažnyčios šviesos.

V e l y k i n ė s ž v a k ė s š v e n t i n i m a s . Šventina dijakonas arba kunigas,apsirengęs dijakono rūbais. Velykų žvakė vaizduoja Kristų,atsikėlusį iš numirusių.Ją šventinant,giedama graži giesmė E x u l t e t j a m A h g e l i c a t u r b a c a e l o r u m - Tegul džiaugiasi dangaus angelų minia.Giesmę įpusėjus,į velykinę žvakę dedami penki gabalėliai smilkalo ir metaliniai bumbuliukai šia tvarka: $4\frac{1}{2}5\frac{}{3}$.Tai primena penkias Kristaus žaizdas ir kūno patepimą.- Šventinant,ta žvakė uždegama pašventinta ugnimi.

Pašventinta žvakė statoma prie altoriaus ir čia laikoma iki Sekstinių.

V a n d e n s š v e n t i n i m a s .Pirmais amžiais Did.Šeštadienį krikštydavo žmones.Prieš tai būdavo šventinamas vanduo.Vandenį pašventinus,giedama Visų Šventųjų litanija ir laikomos Sv.Mišios.Seniau tos Mišios būdavo laikomos Velykų naktį.Per Gloria in excelsis suskamba varpai ir groja vargonai.

V e l y k ų n a k t i s .Visą vakarą ir naktį žmonės budi prie Velykų karsto.Kunigai klauso išpažinčių.

Rezurekcija.Naktį ar saulei tekant kunigas eina prie Velykų karsto ir čia giedamos atitinkamos giesmės.Paskui kunigas paima monstranciją su Švč.Sakramentu ir užgieda "Per tavo šventą prisikėlimą".Po to daroma labai iškilminga procesija aplink bažnyčią tris kartus ir giedama Velykų giesmė:L i n k s m a d i e n a m u m s p r a š v i t o .Procesija baigiama prie didžiojo altoriaus.Čia atgiedamos atitinkamos maldos,Te Deum ir suteikiamas palaiminimas su Švč.Sakramentu.Jei rezurekcija daroma rytą,tuoj po procesijos ir maldų laikomos Šv.Mišios.

Velykos.Kristaus iš numirusių prisikėlimo šventė.Šia šventė išreiškiama viena iš pačių svarbiausių krikščioniškojo gyvenimo tikėjimo tiesų.

Velykos - džiaugsmo šventė;atsikėlęs Kristus - mūsų atsikėlimo pavyzdys.

Velykų papročiai. Ruošiamas Velykų stalas ir marginami margučiai.Kiaušinis ant Velykų stalo - atsikėlusio Kristaus

simbolis.Kaip iš kiaušinio išeina viščiukas,taip iš karsto išeina Kristus.- Velykinių pasveikinimų atvirukai ir paveikslėliai taip pat dažnai daromi su kiaušinių - viščiukų papuošalais.

Atvelykis.Pirmykštėje Bažnyčioje naujai pakrikštytieji gaudavo baltus rūbus ir visą savaitę juos dėvėdavo.Sekmadienį po Velykų dar kartą visi naujai pakrikštytieji į pamaldas susirinkdavo baltais rūbais.Dėl to Atvelykis dar vadinamas b a l t u o j u s e k m a d i e n i u .

Šeštinės.Kristaus dangun žengimo šventė.Šeštinėmis ta šventė vadinama todėl,kad įvyksta šeštoje savaitėje /keturiasdešimtoje dienoje/ po Velykų.

Šeštinėse daroma procesija su Velykų /Kristaus prisikėlimo/ženklais ir po procesijos tie ženklai išnešami iš bažnyčios.

Šeštinėmis baigiasi Velykų laikotarpis ir prasideda Sekminių laikotarpis.

3.Sekminių laikotarpis

Trunka nuo Šeštinių iki Advento.

Sekminės.Kai Kristus rengėsi žengti į dangų,apaštalai labai liūdėjo.Kristus juos ragino nenuliūsti ir žadėjo atsiųsti Dvasią Ramintoją.Apaštalai rinkdavosi į Paskutinės Vakarienės salę ir laukė Kristaus pažado.Tai įvyko dešimtą dieną po Kristaus dangun žengimo.Šventoji Dvasia ant apaštalų nužengė ugnies liežuvių pavidalu.

Rengiantis Sekminėms,bažnyčioje yra laikoma novena į Šv.Dvasią.Kasdien yra kalbama po 7 poterius ir maldos į Šv. Dvasią.

Seniau Sekminių vigilijoje buvo krikštijami katekumenai,užsilikę nuo Did.Ketvirtadienio. Šeštadienio.Tam atminimui ir davar Sekminių vigilijoje yra šventinamas Krikšto vanduo.

Sekminėse prieš sumą yra giedamas himnas į Šv.Dvasią Veni Creator.

Švč.Trejybė.Sekmadienį po Sekminių yra Švč.Trejybės šventė.Tą dieną jokių ypatingų pamaldų nebūva.Tai tik pri-

siminimas vienos iš pačių svarbiausių tikėjimo tiesų,kad vienas Dievas yra trijuose asmenyse.Trejybės vardu Bažnyčioje yra teikiami visi sakramentai ir laiminimai;Trejybės vardu yra kalbamos maldos.

Dievo Kūno šventė.Ši šventė yra vadinama Devintinėmis, nes įvyksta devintoje savaitėje po Velykų.

Dievo Kūno šventė - viešas ir iškilmingas Švč.Sakramento pagarbinimas.Ta šventė yra kilusi iš Didžiojo Ketvirtadienio.Tada nepatogu Švč.Sakramento įsteigimo šventę iškilmingai švęsti,tai ji atkeliama į ketvirtadienį po Švč. Trejybės šventės;iš ketvirtadienio į ketvirtadienį.

Dabar,kad nebūtų trukdoma lauko darbams,tos šventės apvaikščiojimas nukeliamas į sekantį sekmadienį.

Visą oktavą rytais Šv.Mišios laikomos rpei išstatyto Švč.Sakramento ir vakarais su Švč.Sakramentu daromos procesijos.

Švč.Jėzaus Širdies šventė.Penktadienį po Dievo Kūno šventės oktavos yra permaldavimo ir Kristaus gerumo šventė-Švč.Jėzaus Širdies šventė.

Po Švč.Jėzaus Širdies šventės,vasaros metu,birželio mėn.24 d./ar sekantį sekmadienį/ švenčiama šv.Jono Krikštytojo šventė;birželio 29 d.iškilmingai švenčiama šv.Petro ir Povilo šventė;rugpiūčio mėn.15 d.Marijos dangun Ėmimo šventė;rugsėjo mėn. 8 d.Marijos gimimo šventė.Be to,įvairiose bažnyčiose būva įvairių švenčių-atlaidų,skirtų įvairių šventųjų ar religinių tiesų pagerbimui bei prisiminimui.

Kristaus Karaliaus šventė.Paskutinį spalių mėnesio sekmadienį iškilmingai švenčiama Kristaus Karaliaus šventė.

Visų Šventųjų šventė.Šventųjų yra daug daugiau,kaip metuose dienų.Lapkričio mėn.1 dieną yra skiriama visų Šventųjų pagerbimui.

Vėlinių diena/lapkričio mėn. 2 d./.Pradedama Visų Šventųjų dieną po mišparų.Bažnyčios vidury pastatomas katafelis,laikomi gedulingi mišparai ar Šv.Mišios,daroma gedulinga procesija.

Vėlinių dieną kunigai laiko po trejas Šv.Mišias.

Nors susipratę katalikai ir šiaip rūpinasi kapų tvar-

kingumu ir jų puošimu,ypaš gražiai sutvarko ir papuošia kapus Vėlinių dienai.Vėlinių dieną ant kapų uždegamos žvakės.

Nakties metu susipratusiems katalikams kapuose buvoti nedera.

Tikintieji rūpinasi ne tik kapų išpuošimu,bet rūpinasi palengvinti ir mirusiųjų vėlių gyvenimą.Nuo Visų Šventųjų 12 val./dieną/ ir visą Vėlinių dieną iki 24 val.kiek kartų užeinama į bet kurią bažnyčią ir pasimeldžiama Bažnyčios intencija,tiek kartų pelnomi visuotiniai atlaidai.

Motinos dieną.a.G y v ų j ų m o t i n ų p a m i n ė j i m a s .Gegužės mėnesio pirmąjį sekmadienį bažnyčiose yra meldžiamasi už gyvąsias motinas.Tą dieną vaikai savo motinas už viską atsiprašo ir joms padaro kokių nors malonumų.

b.M i r u s i ų j ų m o t i n ų p a m i n ė j i m a s. Pirmadienį po pirmojo gegužės mėnesio sekmadienio bažnyčiose yra meldžiamasi už mirusias motinas.

XXIX. ĮVAIRŪS PAMALDUMAI

Žmonės įvairiais būdais gali garbinti Dievą.Kiekvienoje dievmeldystėje svarbiausias tikslas-pagarbinti Dievą,tuo būdu išpažinti savo tikėjimą,žadinti didesnę Dievo meilę.

K

Švč.Trejybės garbinimas

Garbiname vieną Dievą trijuose asmenyse:Dievą Tėvą,Dievą Sūnų ir Dievą Šventąją Dvasią.

Kryžiaus ženklas. Motina ima kūdikio rankelę,ją ženklina kryžiaus ženklu ir laimina Švč.Trejybės vardu:Vardan Dievo,Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios.Amen.Ir kiekvienas tikintis žmogus pradeda dieną ir ją baigia save ženklindamas kryžiaus ženklu ir laimindamas Švč.Trejybės vardu.Švč.Trejybės vardu pradedamos ir baigiamos maldos,pradedami ir baigiami svarbesni žygiai;Tos Trejybės vardu teikiami sakramentai ir visi laiminimai.

Švč.Trejybės šventė.Sekmadienis po Sekminių yra skirtas specialiam Švč.Trejybės pagarbinimui.Ir daugumas metų sekmadienių yra skirta Švč.Trejybės garbei.

Jėzaus Kristaus garbinimas

Dalyką svarstant iš esmės lygiai turi būti garbinamas Dievas Tėvas,Jėzus Kristus ir Šventoji Dvasia.Bet Jėzus Kristus,kaip Dievas Žmogus,kaip žmonijos Atpirkėjas,yra garbinamas ypatingu būdu.

Kristus Kūdikis.Kalėdinėse šventėse Kristus daugiausia garbinamas kaip Kūdikis.Kalėdinėse giesmėse,Betliejaus kūtelėje,Trijuose Karaliuose,Kristaus aukojime ir t.t.Kristus prieš mus pasirodo kaip Kūdikis.

Kenčiantis Kristus.Kristus savo kančia ir mirtimi įvykdė atpirkimą,todėl Kristaus kančių apmąstymu žmonės ir nori Atpirkėją pagarbinti.Prisiminimas Kristaus agonijos Alyvų kalne,Jonuplakimo,erškėčiais vainikavimo,prie kryžiaus prikalimo;Jo penkių žaizdų,mirties ir laidotuvių apmąstymas labai padeda daryti atgailą.Taip pat pamoko kantrumo,atlaidumo, drąsos ir pasitikėjimo gyvenimo sunkiuose sunkumuose,atlaidumo įžeidimuose.Duoda progos pajusti,kas yra blogybė ir kokia kaina blogybė atperkama.

Kryžiaus gerbimas. Bažnyčioje jau nuo seniausių laikų yra gerbiamas kryžius.Kryžius,tai medis,ant kurio sudėti mūsų nusikaltimai.- Labiausia gerbiamas tas kryžius,ant kurio mirė Kristus.Paskui,- gerbiamas kiekvienas kryžius. Kiekvienuose krikščioniškuose namuose garbingiausioje vietoje pakabinamas ar pastatomas kryžius.Krikščionys antkapius puošia kryžiais.

Kryžiaus keliai.Beveik visose bažnyčiose yra įvesti Kryžiaus Keliai.Tikintieji,vaikščiodami Kryžiaus Kelius,apmąsto Kristaus kančią.

Švč.Sakramento garbinimas

Išplaukia iš tikėjimo,kad Švč.Sakramente yra Jėzus Kristus su savo dieviškumu ir žmogiškumu.

Dalyvavimas Mišių aukoje. Mišių aukoje Kristus aplanko žemę.Kai žmogus dalyvauja Mišių aukoje,su apsilankančiu Kristumi susitinka.

Aplankymai.Bažnyčioje,Švč.Sakramente,tarpe mūsų pasilieka Kristus.Tikintieji,eidami pro bažnyčią,keletai minučių užeina,atsiklaupia prieš Švč.Sakramentą ir pasimeldžia.

Šventoji Komunija.Kristus ant žemės nužengia ne tik tam,kad Jį iš tolo matytume,kad apie Jį pamąstytume,bet ir tam,kad būtų mūsų sielos maistas.

Procesijos ir išstatymai.Švč.Sakramentas garbinamas įvairiomis procesijomis ir išstatymais.Taip pvz.,daromos Dievo Kūno šventės procesija,daugely bažnyčių daromos procesijos kiekvieną pirmą mėnesio sekmadienį;daromos procesijos per atlaidus.Daromos 40 valandų adoracijos ir t.t.

Švč.Jėzaus Širdies garbinimas

Švč.Jėzaus Širdies garbinimu ir pamaldumu ypač norima pabrėžti Kristaus gerumą,Jo meilę žmonėms.

Švč.Jėzaus Širdis yra garbinama įvairiais būdais:

1.Pasistengiama labiau pažinti Jėzaus Kristaus gerumą,

2.Gerbiami tą tiesą vaizduoją paveikslai ir jie namuose laikomi pagarbioje vietoje,

3.Kaip galima dažniau,ypač pirmaisiais mėnesio penktadieniais,ar pirmaisiais mėnesio sekmadieniais einama Šv.Komunijos,

4.Vykdoma devynių pirmųjų mėnesio penktadienių praktika,

5.Vykdomi pasiaukojimai Švč.Jėzaus Širdžiai,

6.Birželio mėnesio kiekvieną dieną bažnyčiose yra daromos Švč.Jėzaus Širdies pamaldos ir

7.Iškilmingai švenčiamas Panktadienis po Dievo Kūno oktavos.

Marijos gerbimas

Katalikų religijoje yra dvejopas kultas:Dievo garbinimas ir šventųjų gerbimas.Dieviškos garbės teikimas kūriniams būtų stabmeldybė.Bet dėl Dievo reikia gerbti ir visa tai, kas Dievui artima,kas Jo mylima.

Marija dėl savo dieviškos motinystės yra gerbiama labiau už visus kūrinius.Niekas iš kūrinių taip artimai negyveno su Dievybe,kaip Marija.Iš to artimumo kyla ir ypatinga pagarba.

Daugelis žmonių Mariją myli ir gerbia,patys net negalėdami paaiškinti,kodėl taip daro.Jie jaučia,kad ten,kur mažėja Marijos kultas,mažėja ir religingumas.

Praktiškame katalikų gyvenime Marijos gerbimas užima ypatingą vietą:Marijos pagarbai yra įvesta daugybė švenčių, visokių pamaldumo praktikų,k.t.Rožančius,škaplieriai,medalikėliai ir t.t.Poetai,muzikai,dailininkai,skulptoriai ir architektai Marijos pagarbai yra sukūrę daug vertingiausių kūrinių.

Marijos Nekaltas Prasidėjimas.Visi žmonės reikalingi atpirkimo.Marijai Kristaus įvykdytas atpirkimas buvo pritaikytas iš anksto.Ypatingu Dievo malonės veikimu Marija apsaugojama nuo gimtosios nuodėmės.1854 m.gruodžio mėn.8 d. įvedama Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė,ir ta tiesa paskelbiama kaip Bažnyčios dogma.

Įvedybos.Senasis Testamentas liepė pirmgimius sūnus aukoti Dievui.Tai buvo padėka už išgelbėjimą iš Egipto nelaisvės.Gyvulių pirmgimiai buvo sudeginami,o žmonių pirmgimiai išperkami.Tai buvo įsakyta atlikti 40-tą dieną po pirmgimio gimimo.Marija tą pareigą atliko 40-tą dieną po Kalėdų /vasario mėn. 2 d./.Motinos su kūdikiu įžengimas į šventyklą vadinamas įvedybomis.

Dabar bažnyčiose Marijos įvedybų dieną šventinamos žvakės.Žvakės ir jų šviesa reiškia Kristų ir Kristaus šviesą. Įvedybų dieną pašventintą žvakę pasistengiama uždegti prie mirštančio žmogaus ir prie grabo mirusio žmogaus.Dėl to šios žvakės dar vadinamos grabnyčiomis.

Marijos Apreiškimo šventė.Kovo mėn. 25 d.Šia šventa minimas įvykis,kada angelas Gabrielis apreiškė Marijai,kad ją Dievas išrinko pasaulio Išganytojo Motina.Ši šventė yra kartu ir Kristaus įsikūnijimo šventė.

Marijos dangun Ėmimo šventė/Žolinė/.Pasilikimas mirtyje yra nuodėmės alga.Kad Marija buvo be nuodėmės,- jai nebuvo taikomos ir nuodėmės pasekmės;ne tik Marijos sielos,bet ir kūno nepalietė nuodėmė.Marija tuoj po mirties,tarsi po gilaus miego,buvo prikelta iš numirusių ir su kūnu paimta į dangų.

Marijos dangum Ėmimo šventė švenčiama rugpiūčio mėn. 15 d.Tą dieną bažnyčiose šventinamos žolės-gėlės,todėl ši šventė dar vadinama Žoline.

Marijos Gimimas arba Šilinės.Švenčiama rugsėjo mėn.8 dieną.

Gegužės ir Spalių mėnesiai. Tie du mėnesiai specialiai skiriami Marijos pagerbimui.Gegužės mėnesį giedama litanija, o spalių mėnesį kalbamas Rožančius.Kas negali nuvykti į bažnyčią,meldžiasi namuose.